

Міністерство освіти і науки України
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського
Донецький національний університет імені Василя Стуса
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія

ТЕКСТ І ДИСКУРС: КОГНІТИВНО-КОМУНІКАТИВНІ ПЕРСПЕКТИВИ

**МАТЕРІАЛИ VI ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВОЇ ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ**

21-22 БЕРЕЗНЯ 2023 РОКУ

ЕЛЕКТРОННЕ ВИДАННЯ

м. Кам'янець-Подільський
2023

УДК 81/82(063)
ББК 81+82я431
ТЗ0

Рекомендувала вчена рада Кам'янець-Подільського
національного університету імені Івана Огієнка,
протокол № 3 від 30 березня 2023 р.

Редакційна колегія:

Г. А. Кришталюк, кандидат філологічних наук, доцент
(відповідальний редактор);

О. Г. Шаповал, кандидат філологічних наук
(відповідальний секретар);

А. А. Марчишина, доктор філологічних наук, професор;

О. В. Галайбіда, кандидат філологічних наук, доцент;

О. О. Барбанюк, кандидат філологічних наук, доцент;

Н. Д. Борисенко, кандидат філологічних наук, доцент;

О. О. Залужна, кандидат філологічних наук, доцент;

І. Є. Грачова, кандидат філологічних наук, доцент;

О. В. Мосієнко, кандидат філологічних наук, доцент;

Н. М. Таалавіра, кандидат філологічних наук, доцент.

ТЗ0 Текст і дискурс: когнітивно-комунікативні перспективи: матеріали VI Всеукраїнської наукової інтернет-конференції. 21-22 березня 2023 року [Електронний ресурс] / [редкол. Г. А. Кришталюк (відп. ред.) та ін.]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2023. 99 с.

Електронна версія збірника доступна за покликаннями:

URL: <http://clar.kpnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/7324>

У збірнику представлені тези VI Всеукраїнської наукової інтернет-конференції «Текст і дискурс: когнітивно-комунікативні перспективи» (21-22 березня 2023 р.), що актуалізують напрями дослідження проблем сучасної лінгвістики, перекладознавства та літературознавства.

УДК 81/82(063)
ББК 81+82я431

Матеріали зверстано з електронних носіїв, наданих авторами публікацій. Відповідальність за зміст статей і матеріалів, допущені помилки та неточності несуть автори публікацій.

Офіційний сайт конференції: <http://englishcontext.kpnu.edu.ua/>

e-mail: english.discourse@kpnu.edu.ua

© К-ПНУ імені Івана Огієнка, 2023

ЗМІСТ

Барбанюк Олеся Гендерний складник у перекладі.....	6
Білюк Інна, Мельничук Олена Граматичні трансформації в українському перекладі біографічної книги Боріса Джонсона «Фактор Черчилля. Як одна людина змінила історію».....	8
Борисенко Наталія, Кодубовська Оксана Спонування у персонажному мовленні сучасної американської прози: гендерний аспект.....	10
Вискушенко Світлана, Мосієнко Олена Труднощі відтворення англійських медичних термінів українською мовою	13
Галайбіда Оксана Комунікативні стратегії глянцевиx журналів	16
Главацька Олена Англійські найменування особи із суфіксом -ant	19
Голубішко Ірина Вплив арабського світу на фольклор Давнього Судану.....	22
Грачова Ірина Conceptual Principles of Studying Quantifiers in Modern Linguistic Studios	25
Дмитрошкін Денис Афіксація в процесі основоскладання в американському спортивному медіадискурсі	27
Задужна Ольга Backchanneling as an Indispensable Element of the Communicative Cycle	30
Казимір Ірина Логіко-семантичне відношення «включення» на матеріалі контекстуальних синонімів	32
Кеба Олександр «Флоберова папуга» Дж. Барнса: образ митця в постмодерністському дискурсі.....	35

Крамар Володимир Prospects to Study Cognitive Features of Texts and Their Translation Into Ukrainian.....	37
Кришталюк Ганна Когнітивна граматика Рональда Ленекера та її втілення в англомовному газетному дискурсі	40
Крук Аліна The Use of Mind-Mapping Technique in Esp Teaching.....	43
Литвинюк Оксана Прагматика гумору	45
Мартинюк Олена Фонетичні особливості англійської мови в Австралії	47
Марчишина Алла, Черенько Галина Текст як об'єкт та інструмент навчання й виховання	50
Матковська Марія Дистанційність як ціннісна національно-специфічна особливість комунікативної поведінки британців	53
Мацюк Олена Особливості ономастичного простору творів жанру фентезі.....	56
Мельник Ірина Особливості інституційного дискурсу у комунікативних ситуацій провокаційного мовлення	59
Мітроусова Тетяна The Peculiarity of English Global Diversity.....	62
Міщенко Тетяна Квантифікатори як засоби інтенсифікації впливу на емоції читачів в англомовному новинному дискурсі	65
Мотяш Катерина, Талавіра Наталія Verbalization of Zelensky's Image in English Online News at the Beginning of His Political Career	68
Нагорна Ольга, Нагорний Ярослав Teaching Discourse Markers in Legal English to Future Translators	70
Никитюк Світлана Англійськомовні порейоніми та фалероніми.....	73
Павлик Ольга Роль жестів і міміки в спілкуванні	75

Паламар Ольга	
Екранізація як оприявлення синтезу кіно та літератури.....	77
Свідер Ірина	
Когезія та когерентність електронних гіпертекстів.....	80
Талавіра Наталія	
Відображення страху в новинних статтях про Україну: конструкційний аспект	83
Фрасинюк Наталія	
Прагматичний аспект дослідження лінгвальних засобів у політичному дискурсі.....	86
Чорноконь Вікторія	
Комунікативні аспекти взаємодії автора і читача в контексті поетики невизначеності	89
Шаповал Ольга	
Алегоричне зображення Британської імперії у морській трилогії В. Голдінга	92
Відомості про авторів	95

Олеся Барбанюк
*(Кам'янець-Подільський національний
університет імені Івана Огієнка)*

ГЕНДЕРНИЙ СКЛАДНИК У ПЕРЕКЛАДІ

Інтерес до гендерної проблематики існував досить давно, але знаходився у фокусі наукових інтересів дослідників антропології та етнографії. На сьогодні процес формування лінгвістичної гендерології розвивається у межах кількох підходів.

Перший підхід зводиться до трактування виключно соціальної природи мови жінок і чоловіків, і орієнтований на виявлення тих мовних відмінностей, які можна пояснити особливостями перерозподілу соціальної влади у суспільстві. При цьому мова визначається як функціональна похідна від основної мови, яка використовується в тих випадках, коли партнери знаходяться на різних щаблях соціальної ієрархії.

Другий – соціопсихолінгвістичний підхід – редукує «жіночу» та «чоловічу» мову до особливостей мовної поведінки статей, саме тому для вчених, що працюють у цьому напрямі, статистичні показники мають основну значущість і становлять каркас для побудови психолінгвістичних теорій чоловічої та жіночої типів мовної поведінки.

Третій напрям зосереджується на когнітивному аспекті в мовній поведінці статей. Для них виявляється суттєвим створення цілісних лінгвістичних моделей когнітивних основ мовних категорій. На відміну від категорії *sexus*-ний статус, і, відповідно, гендерна ієрархія і гендерно обумовлені моделі поведінки, задаються не природою, а «конструюються» суспільством (*doing gender*), диктуються інститутами соціального контролю та культурними традиціями.

Гендерні відносини фіксуються у мові як культурно зумовлені стереотипи, накладаючи відбиток на поведінку особистості, зокрема і мовленнєву.

Переклад формується під впливом національних (належність до певної культурної спільноти) та історичних (часовий простір) факторів, з позицій яких зазвичай і трактується. У широкому розумінні переклад залежить від

національної культури рецептора, яка, в залежності від її фемінної / маскуліної спрямованості, звичайно є гендерно маркованою [2]. На жаль, гендерним дослідженням в українському перекладознавстві не приділялася достатня увага, проте цілком виправдано одним з перших науковців, хто звернув увагу на гендер у відображенні мовної компетенції індивіда, можна назвати С. Засєкіна зі своєю працею “Психолінгвістичні аспекти перекладу” [1].

Вивченню гендерних аспектів перекладу, зокрема художнього, сприяє вагомий внесок українських вчених В. Коптілова, М. Новікової, Р. Зорівчак, О. Чередниченка, А. Коломієць, О. Кундзіча, В. Радчука.

Як зазначає О. Комов [2], додання гендерного виміру до дослідження перекладу є складовою перекладознавчого аналізу, який, серед іншого, має на меті вивчення: гендерних стереотипів у мові оригіналу та їх відображення в перекладі; мовних засобів конструювання гендерної ідентичності в оригіналі та перекладі; способів відтворення гендерних конотацій оригіналу засобами цільової мови з урахуванням історико-культурної специфіки; шляхів передачі образно-символічної системи, що описує чоловіка/жінку в культурі; проблеми перекладності одного менталітету в інший; концептів “фемінності” й “маскуліності” та їх відповідні прояви в мові оригіналу та перекладу тощо

Під час перекладу слід враховувати те, що світ існує в двох вимірах – чоловічому і жіночому, причому зазвичай з тенденцією відносно меншої соціальної активності жінок в порівнянні з чоловіками, тобто мова, що використовує гендерну ознаку, пов'язана з певними стереотипами ролі чоловіків і жінок у суспільстві.

Список використаних джерел:

1. Засєкін С. В. Психолінгвістичні аспекти перекладу: навчальний посібник. Луцьк: ВІЕМ, 2006. 144 с.
2. Комов О. В. Гендерний аспект перекладу. *Актуальні проблеми слов'янської філології*. Серія: Лінгвістика і літературознавство: міжвуз. зб. наук. ст. 2011. Вип. XXIV. Ч. 1. С. 409-417.

Інна Білюк, Олена Мельничук
(Житомирський державний університет
імені Івана Франка)

ГРАМАТИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ БІОГРАФІЧНОЇ КНИГИ БОРИСА ДЖОНСОНА «ФАКТОР ЧЕРЧИЛЛЯ. ЯК ОДНА ЛЮДИНА ЗМІНИЛА ІСТОРІЮ»

Вивчення граматичного рівня в перекладознавчих дослідженнях є необхідною ланкою у розумінні мови та підвищенні культури перекладу. Порівняння двох мов багато в чому допомагає зрозуміти звичаї, традиції та побут народів. На прикладі розглянутих одиниць мови можна чітко уявити, наскільки різноманітні та виразні граматичні засоби сучасної англійської та української мов, наскільки вони схожі та різні між собою. Однакові граматичні структури при перекладі зазвичай передаються за допомогою еквівалентів. Передача ж інших граматичних структур часто відбувається за допомогою трансформацій. Серед них у книзі «Фактор Черчилля. Як одна людина змінила історію» виділяємо такі:

1. Граматична перестановка – це може бути як перестановка окремих слів, так і цілих речень, наприклад: *When I was growing up, there was no doubt about it. Churchill was quite the greatest statesman that Britain had ever produced* [2, с. 9] // *Ще зовсім малим я був абсолютно переконаний у тому, що Черчилля цілком можна вважати найвеличнішим діячем з усіх, кого породила Британія* [1, с. 10].

Такі перестановки спричинені тим, що в українській мові порядок слів є вільним, тому для кращого звучання перекладач зміщує деякі слова на початок чи кінець речення, щоб додати їм смислового навантаження і зробити мовлення гармонічним, художнім, а не механічно правильним, однак позбавленим художності.

2. Граматичні трансформації додавання – трансформації, що передбачають додавання слів, словосполучень, які відсутні у тексті оригіналу: *I really think I should come down and tell the Prime Minister in person* [2, с. 6] // *Думаю, мені варто поїхати й особисто розповісти про це прем'єр-міністрові* [1, с. 7].

Аналіз засвідчив, що такі трансформації найчастіше є формальними, тобто додані слова і словосполучення не несуть важливого смислового навантаження, а є засобами поєднання прямої мови з авторською, складних речень між собою тощо.

3. Граматичні трансформації вилучення – це переважно вилучення окремих слів, які не несуть важливого смислового навантаження і є просто засобами зв'язку у реченнях, наприклад: *I had a **pretty** clear idea...* [2, с. 3] // *Я мав чітке поняття...* [1, с. 4]. Тут *pretty* – це вставне слово, яке могло б перекластися «дуже», однак перекладач його опускає, щоб не перенавантажувати текст.

4. Граматичні трансформації заміни – заміна граматичних категорій вихідного слова – морфологічного вираження, форми, числа. Наприклад: *One of his Conservative ministers was a **bugger**, if you see what I mean...* [2, с. 13] *Один із його міністрів-консерваторів був із «цук», коли розуміє про що я...* [1, с. 15] (заміна іменника на займенник).

Можлива також заміна типу речення, наприклад: *Well, he is doing no worse than many kids today* [2, с. 9] // *Його здогад не набагато гірший, аніж той, який можна було б очікувати від більшості сучасних дітей* [1, с. 10] (просте речення замінюється на складне); *We are losing those who can remember the sound of his voice, and I worry that we are in danger – through sheer vagueness – of forgetting the scale of what he did.* [2, с. 10] // *Щодня ми губимо тих, хто ще пам'ятає його голос. Я боюся, що і пам'ять про масштаб його звершень перед обличчям невблаганного часу може бути просто втрачено* [1, с. 11] (складне речення з різними видами зв'язку замінюється на два окремих речення: просте і складне складнопідрядне).

Отож, аналіз особливостей відтворення граматичної специфіки досліджуваної книги дає підстави стверджувати, що в текстах перекладу найбільш часто зустрічаються: використання еквівалентної граматичної структури, граматичні трансформації заміни (заміна частин мови, заміна форми слова, заміна структурного типу зв'язку речення, заміна граматичної основи речення) та перестановки (перестановка слів або словосполучень у реченні).

Виконавши цю роботу, можемо сказати, що англійська та українська мови мають більше граматичних відмін-

ностей, ніж загальних рис. Тому граматичні трансформації зумовлені, насамперед, різницею у граматичних системах англійської й української мов – сталим та рухомих порядком слів у реченнях, відсутністю певних граматичних категорій в одній мові і наявністю в іншій.

Список використаних джерел:

1. Джонсон Б. Фактор Черчилля. Як одна людина змінила історію / пер. з англ. Ю. Гірича. Харків: Віват, 2022. 400 с.
2. Johnson B. The Churchill Factor: How One Man Made History. New York: Penguin Group US, 2014. 400 p.

Наталія Борисенко, Оксана Кодубовська
*(Житомирський державний університет
імені Івана Франка)*

СПОНУКАННЯ У ПЕРСОНАЖНОМУ МОВЛЕННІ СУЧАСНОЇ АМЕРИКАНСЬКОЇ ПРОЗИ: ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ

Як реальне, так і модельоване автором прозового твору мовлення персонажів, демонструє прагнення учасників взаємодії досягати своїх лінгвальних та позалінгвальних цілей, виконуючи певні дії. Як важлива складова комунікативної взаємодії спонукування дозволяє мовцю впливати на слухача прямо чи опосередковано, змушувати його до конкретних дій або, навпаки, утриматись від них, провокувати мовленнєві реакції, переоцінку власних цінностей та точок зору. При цьому дії та реакції адресата спонукування поділяємо на дві групи: до першої групи відносимо реакції, що є вигідними мовцю, до другої – ті, що, мовець вважає вигідними для слухача або третіх осіб. Якщо мовець має намір залишатись у зоні ввічливого спілкування, то спонукування реалізується у вигляді непрямих мовленнєвих актів [3, с. 84; 4, с. 189] та реквестивів. Коли мовець ігнорує постулати ввічливості [6], використовуються ін'юнктиви.

Наша розвідка має на меті класифікувати мовленнєві акти, які використовуються у персонажному мовленні жінок сучасної американської прози, та визначити вплив

гендеру як соціально-статусної характеристики на мовлення жінок [1, с. 89-91]. Для аналізу обрано роман американської письменниці Мері Хіггінз Кларк *Stillwatch* [5]. Той факт, що роман написаний жінкою, дозволяє нам стверджувати, що вона моделює персонажне мовлення жінок спираючись на власний досвід спілкування та уявлення про те, як реалізують спонукання у мовленні американські жінки [2, с. 83-84; 4, с. 189]. У жіночому персонажному мовленні виокремлюємо низку прямих та непрямих мовленнєвих актів, які реалізують спонукання.

До першої групи мовленнєвих актів, що реалізують спонукання, відносимо ін'юнктиви, що є категоричними мовленнєвими актами та порушують принцип ввічливості. Останні реалізуються незалежно від різниці у соціальному статусі співбесідників. Так, молода жінка журналіст використовує ін'юнктив у звертанні до тітки, яку довгий час вважала матір'ю: *'Forget about me and get ready for your cruise'* [5, с. 6], і до старшої за віком жінки, у якої збирається взяти інтерв'ю: *'Just talk about Abigail as you remember her'* [5, с. 60]. Прямий ін'юнктив може супроводжуватись додатковими поясненнями, які мають на меті знизити та виправдати його категоричність: *'You are making a name for yourself in television – don't risk it by raking up the past!'* [5, с. 6] або продемонструвати його вимушений характер: *'Go ahead, if you insist, but don't say we didn't warn you'* [5, с. 6].

Друга група мовленнєвих актів об'єднує реквестиви. До прикладу, реквестив у формі наказового речення з маркером ввічливості *please* реалізується у мовленні літньої жінки, яку хвилює безпека її молоді приятельки: *'Pat, please, don't stay here'* [5, с. 208]. Реквестив у формі питального речення вживає молода дівчина, звертаючись до батька: *'Daddy, will you please stop scowling?'* [5, с. 182]

Непрямі мовленнєві акти відносимо до третьої групи. У наступному прикладі квеситив використано для спонукання персонажа погодитися на запис під час інтерв'ю: *'Do you mind if I record you?'* she asked [5, с. 60]. Як непрямий мовленнєвий акт спонукання використано констатив: *'Pat, it's wrong to go back there.'* [5, с. 6]

Отже, у персонажному мовленні жінок сучасної американської прози використано три групи засобів для реалізації спонукання: ін'юнктиви, реквестиви та непрямі

мовленнєві акти (квеситиви та констативи), що свідчить про те, що персонажі жінки обирають мовленнєві акти в залежності від власної мети та для демонстрації різного ступеню впливу на слухача.

Подальшою перспективою розвідки є вивчення використання мовленнєвих актів, які реалізують спонукування, у мовленні персонажів-чоловіків.

Список використаних джерел:

1. Борисенко Н. Д. Стратегія спонукування у гендерно маркованому дискурсі персонажів сучасної англійської драми. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2007. Вип. 33. С. 89-91.
2. Борисенко Н. Д. Обіцянка в персонажному дискурсі британської драми. *Мовні і концептуальні картини світу*. 2015. Вип. 51. С. 83-89.
3. Мясоєдова С. В. Структурно-семантичні та прагматичні особливості непрямих директивів (на матеріалі новел Вільяма Сомерсета Моєма). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2016. № 25. Т. 2. С. 84-87.
4. Нера Н. Я. Мовленнєвий акт поради у чНПМ vs жНПМ. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2015. № 14. С. 189-191.
5. Clark M. H. *Stillwatch*. New York: A Dell Book, 1988. 356 p.
6. Leech G. *Principles of Pragmatics*. L., N.Y.: Longman Linguistic Library, 2016. 264 p.

Світлана Вискушенко, Олена Мосієнко
*(Житомирський державний університет
імені Івана Франка)*

ТРУДНОЩІ ВІДТВОРЕННЯ АНГЛІЙСЬКИХ МЕДИЧНИХ ТЕРМІНІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Значна частина сучасних перекладознавчих досліджень присвячена перекладу медичних термінів і текстів, що пов'язано з процесами глобалізації, які проявляються, з одного боку, в тому, що відбувається інтенсивний обмін знаннями та досвідом усередині професійного середовища, а з іншого – у тому, що у пацієнтів з'являється більше можливостей отримати медичну допомогу не тільки у своїй країні, а й за кордоном. Медичний переклад займає особливе місце серед інших видів науково-технічного перекладу, оскільки безпосередньо пов'язаний з життям людини та її здоров'ям.

Переклад текстів медичної тематики вважається одним із найскладніших видів перекладу, що вимагає від перекладача не тільки знання мови, а й розуміння медичних процесів [3; 4]. Медичний переклад, переклад текстів медичної та фармацевтичної тематики – це вузькоспеціалізований вид перекладу, для виконання якого потрібен перекладач, який володіє не лише відповідною іноземною мовою, а й спеціальною термінологією тексту, що перекладається.

До основних проблем перекладу медичних текстів зараховують:

- 1) особливості узусу, включаючи метонімічне вживання термінів;
- 2) недостатня стандартизація термінології, термінологічна синонімія;
- 3) проблеми перекладу скорочень;
- 4) допустимість застосування англіцизмів у перекладеному тексті;
- 5) розбіжність афіксів у словах загального походження;
- 6) особливості сполучуваності мовних одиниць та структури тексту;
- 7) недостатньо висока якість спеціалізованих дво- та багатомовних словників;

8) відмінності в організації системи охорони здоров'я у різних країнах [2; 4].

За класифікацією медичного перекладу його поділяють традиційно на письмовий та усний. Для професійного рівня усного і письмового перекладу характерне вживання певних лексичних одиниць та синтаксичних конструкцій. Письмовий переклад поділяється на переклад медичної документації (історія хвороби, медична довідка, рецепт, амбулаторна карта, тощо) та переклад наукових досліджень (статті, рецензії, описи досліджень, випадків з практики у спеціалізованій літературі, звіти, навчальні посібники тощо).

Медичні тексти характеризуються такими особливостями, як синонімія термінів, спеціалізована медична термінологія (у тому числі і міжнародна), медичні аббревіатури та скорочення. Проблема синонімії у медичній термінології притаманна більшості мов. Поясненням цього може бути той факт, що медицина є незамкненою системою, що постійно розвивається і вдосконалює свій термінологічний апарат [1; 2].

Однією з відмінних рис медичного перекладу є високий рівень термінологічності, вживання аббревіатур та скорочень. Аббревіатури та скорочення мають цілу низку граматичних особливостей. Для англійської мови характерні компресія, спрощення граматичних структур та економія мовних засобів. З огляду на це можна говорити про можливість створення нових аббревіатур, а також про їх швидку адаптацію в системі англійської мови, що зумовлює певні складнощі, пов'язані з протиріччями системи цієї мови та мови перекладу. Тому для відтворення аббревіатур важлива точність та однозначність їхнього перекладу, щоб уникнути випадків, за яких завдається шкода пацієнтові через неправильну інтерпретацію медичної аббревіатури.

Скорочення та аббревіатури насамперед зустрічаються у назвах захворювань/симптомів, медикаментів, процедур, методів діагностики. аббревіатури також можуть використовуватися і в назвах медичних установ / організацій, посад, документів/форм та різних класифікаторів. При перекладі таких мовних одиниць необхідно враховувати варіанти відповідностей:

- 1) аббревіатура є в обох мовах;
- 2) є тільки в одній мові;

- 3) є в обох мовах, але частотність вживання різна;
- 4) є варіанти абревіатури.

Переклад назв медичних організацій/установ також становить певні складнощі, тому що у цій групі лексики часто зустрічаються абревіатури, які можуть співпадати з назвами інших організацій. Переклад назв унікальних методів діагностики/лікування, а також переклад назв документів та класифікаторів відбувається за допомогою описового перекладу, тому що прямі відповідники відсутні у мові перекладу.

Між медичними термінами різних мов спостерігається невідповідність за граматичним числом, у таких випадках використовується прийом морфологічної трансформації. Застосування прийому додавання при відтворенні медичної термінології пояснюється більшою компресією англійської мови. Необхідність використання описового перекладу обумовлена екстралінгвістичними факторами, зокрема відмінністю методик (протоколів) обстеження (лікування) пацієнтів у різних країнах.

Таким чином, при перекладі медичних текстів особливе значення має проблема перекладу лексичних одиниць. Найбільшу групу лексики, яка викликає труднощі, становлять скорочення. Серед найбільш частотних прийомів перекладу використовуються описовий переклад, прийом додавання та адаптація.

Список використаних джерел:

1. Коваленко К. Г. Особливості ад'єктивних лексичних одиниць вторинної номінації у медичній термінології. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія: Філологічна. 2014. Вип. 43. С. 134-136.
2. Корнейко І. В. Труднощі перекладу інтернаціональної термінології (українсько-англійські лексичні паралелі в мові медицини). *Викладання мов у вузі на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки*. 2002. Вип. 6. С. 224-229.
3. Кучеренко І. В., Адаменко М. М. Особливості перекладу медичних термінів. XIV Міжнародна наукова інтернет-конференція. *Advanced technologies of science and education* (19-21 квітня 2018 р.). URL: <https://intkonf.org/kucherenko-iv-adamenko-mm-osoblivostiperekladu-medichnih-terminiv/>.
4. Лобанова В. В. Деякі проблеми перекладу англійських медичних текстів українською мовою. URL: http://www.vestnikphilology.mgu.od.ua/archive/v39/part_2/15.pdf.

Оксана Галайбіда
*(Кам'янець-Подільський національний
університет імені Івана Огієнка)*

КОМУНІКАТИВНІ СТРАТЕГІЇ ГЛЯНЦЕВИХ ЖУРНАЛІВ

Специфікою глянцевиx журналів є те, що більшість їхніх статей мають рекомендаційний характер і містять рубрики, присвячені модним і косметичним новинкам, які рекламують товар і спонукають до його придбання. Щоб досягнути впливу на цільову аудиторію, автори статей використовували певні мовні засоби і комунікативні стратегії.

Мета нашої розвідки – виявити комунікативні стратегії адресатно-орієнтованого спілкування у глянцевиx жіночих журналах.

Комунікативні стратегії, які забезпечують успішне спілкування та досягнення потрібного впливу на адресата повідомлення досліджувалися низкою вітчизняних та зарубіжних лінгвістів (Ф. Бацевич, О. Винник, П. Данейко, О. Ірісханова, О. Іссерс, Т. Ларіна, І. Мельник, А. Морська та ін.)

Єдиної типології стратегій спілкування не визначено. Т. ван Дейк, зокрема, виокремлює контекстуальні (враховують тип ситуації, рівень формальності спілкування, типи учасників, характер спільних цілей), мовленнєві (визначають семантичний, стилістичний та прагматичний вибір мовця), семантичні, стилістичні (дають змогу добирати та інтерпретувати мовні засоби з огляду на тип тексту), схематичні, текстові стратегії спілкування. Він уважає, що саме мовленнєві стратегії визначають загальний «стиль» взаємодії комунікантів, тобто, як і якими засобами може бути досягнута мета [1, с. 312]. Із функціонального погляду Оксана Іссерс виокремлює риторичні стратегії, у межах яких застосовують різноманітні риторичні прийоми ефективного впливу на адресата (стратегія привертання уваги, стратегія драматизації); діалогові стратегії (конверсаційні), які використовують відповідно до завдань контролю за організацією діалогу (наприклад, стратегія контролю над темою, стратегія контролю над ініціативою); прагматичні стратегії (комунікативно-ситуаційні), зумовлені такими

компонентами комунікативної ситуації як автор, адресат, канал зв'язку, комунікативний контекст.

Складовими стратегій спілкування є комунікативна інтенція і комунікативна мета [2, с. 377]. Дискурс жіночих глянцевих журналів поєднує різні комунікативні інтенції. Окрім основної, інформативної (ознайомлення читача з актуальною інформацією), глянцеві журнали мають емоційно-оцінну інтенцію, оскільки виконують не лише інформаційну, а й прагматичну функції для передавання інформації з установкою на її запрограмовану оцінку аудиторією.

Актуалізованою у дискурсі глянцевих журналів є спонукальна інтенція, а саме, здійснення впливу на адресата, намагання переконати його. І реалізуються ці комунікативні інтенції за допомогою комплексу мовних засобів. Серед них особливо актуалізованими є синтаксичні засоби, зокрема, спонукальні і наказові речення.

Функціонально дієвими у реалізації запланованої мовленнєвої дії є речення з розділовими сполучниками: *Whether you're aiming to get a move on your New Year's resolutions or simply looking to replace your favorite worn out pair, we've also got some options (Cosmopolitan, Dec.27, 2022).*

Ще однією комунікативною стратегією і вагомим компонентом мовленнєвого впливу є переконання. Його мета – змінити картину світу комуніканта та передати своє знання, оцінку та емоційний стан. Наприклад авторка статті про нові марки взуття підкреслює свій досвід і досвід інших покупців, щоб переконати адресата у правильності заявлених оцінок, суджень і рекомендацій, і спонукати придбати ту чи ту пару взуття: *Luckily for you, the sneaker (fashion or otherwise) is my specialty. Having lived in cities and walkable areas for a long time, and having tried out a lot of different options, I know what can make or break the experience. I've sifted through a bunch of options and reviews to help you parse out which ones are worth your time and money (Cosmopolitan, December 27, 2022).* Оцінну модальність передають вставні слова *Luckily for you* та знаки оклику у вставленні: *It's difficult to argue with 66,000+(!!) reviews, which often mention the Cloudfoam midsole, outsole, and memory sockliner as giving *intense* cushioning that mold to your feet with every wear (Cosmopolitan, Dec.27, 2022).* Вони виражають упевненість автора в іс-

тинності пропозиції. Для більшої переконливості наведених аргументів автори подають оцінки інших споживачів цитати: *"I have wanted Allbirds for a long time but wanted to try in person since I am between sizes. I tried in store, went up a size to accommodate [my] orthotic. They are really comfortable!" said one reviewer (Cosmopolitan, Dec.27, 2022).*

Поряд зі стратегіями спонукання і переконання у подібних рекомендаційних статтях глянцевиx журналів автори широко використовують стратегії самопрезентації і емоційного налаштування. Адже вербальна взаємодія передбачає встановлення довіри між комунікантами, наявність попередніх знань, які базуються на соціально-культурному контексті, емоційне співпереживання.

Отже, стратегії спонукання, переконання, самопрезентації і емоційного налаштування, які активно застосовуються в англomовних глянцевиx журналах, занурюють читачів у соціальний досвід автора, викликають зацікавленість, забезпечують ефективний вплив на читачів, спонукають їх до дії і заохочують до прийняття рішень.

Список використаних джерел:

1. Дейк Т. А. Язык. Познание. Коммуникация [пер. с англ. В. В. Петрова; под ред. В. И. Герасимова]. Москва: Прогресс, 1989. 312 с.
2. Мельник І. В. Типи комунікативних стратегій. *Studia Linguistica*. 2011. Вип. 5. С.377-380.

Олена Главацька
(Кам'янець-Подільський національний
університет імені Івана Огієнка)

АНГЛІЙСЬКІ НАЙМЕНУВАННЯ ОСОБИ ІЗ СУФІКСОМ-АNT

На сучасному етапі розвитку мови найменування людини складають своєрідну систему, яка включає в себе особливий, важливий по своїй ролі підклас іменників, що привертає увагу дослідників. Назви осіб відображають погляд людини на саму себе, оцінку діяльності та поведінки індивідів, окремих груп, що відповідає антропоспрямованим дослідженням у сучасних гуманітарних науках [1, с. 4-5].

Сучасна лінгвістика характеризується яскраво вираженим інтересом дослідників до проблем мовної особистості, її формування та розвитку, що цілком закономірно, оскільки категорія особи належить до центральних у системі мови; це зумовлено законами людського суспільства, підтримується та посилюється законами розвитку мови, її антропоцентричним характером. Дослідження мовних явищ у взаємозв'язку зі свідомістю, мисленням, духовним життям людини, національною психологією, історією, культурою дозволяє представити найбільш значні фрагменти мовної картини світу та її основного елементу – Людини [3, с. 128].

У центрі наших спостережень – похідні іменники на позначення особи з суфіксом *-ant* та його варіантом *-ent*. Мета дослідження: представити структурно-семантичну характеристику номінацій особи із зазначеним суфіксом, показати їх співвідношення з мотиваторами, окреслити тематичну класифікацію одиниць, що вивчаються. Фактичний матеріал (понад 100 одиниць) вилучено зі словників англійської мови; використано також дані Інтернету, англomовних періодичних видань та публікацій з неології, що виявляють найбільшу оперативність мовного реагування на всі різноаспектні зміни в житті суспільства [4-5].

Аналіз наявних у нашому розпорядженні дериватів із суфіксом *-ant* показує, що в англійській мові вони є переважно віддієслівними похідними і називають особу чоловічої / жіночої статі за характерною або разовою дією: ***emigrant*** – a person who *emigrates*, as from his or her native

country or region (*to emigrate* – to leave one country or region to settle in another): *They welcomed the emigrants from Italy*; **assailant** – one who *assails* (*to assail* – to attack physically and violently); **servant** – someone who *serves* (*to serve* – to be employed in labor or other business for another; to be in subjection or bondage; to render menial service); **anticipant** ← *to anticipate*, **assistant** ← *to assist*, **attendant** ← *to attend*, **combatant** ← *to combat*, **expectant** ← *to expect*, **defendant** ← *to defend*, **inhabitant** ← *to inhabit*, **informant** ← *to inform*, **migrant** ← *to migrate*, **protestant** ← *to protest*, **transmigrant** ← *to transmigrate*, etc. Менш представлені похідні з суфіксом *-ent*: **resident** ← *to reside*, **respondent** ← *to respond*, **student** ← *to study*, etc. [2, с. 34].

Відсубстантивні похідні представлені одиничними прикладами і називають особу за об'єктом занять: **complainant** – a person who makes a *complaint* – a written or spoken statement by someone complaining about something.

Деривати зі значенням 'особа жіночої статі', що співвідносяться з найменуваннями 'особа чоловічої статі' із суфіксом *-ant* та утворені від них за допомогою суфікса *-e* малочисленні: **debutante** ← *debutant*, **confidante** ← *confidant*.

В англійській мові похідні іменники, які називають осіб чоловічої статі, з *неоднослівними мотиваторами-термінами*, включають одиниці, в яких структурно відображена основа субстантивного компонента: **accountant** – a person who keeps or inspects *financial accounts* – financial documents showing a company's profits, debts, cash flow, etc. during a particular period, which are used by investors, banks, etc.).

Семантика похідних слів по-різному пов'язана зі значеннями своїх мотиваторів. Найбільш поширена семантична рівність 1:1, коли семантику однозначного похідного формує і однозначний мотиватор: **assailant** – one who *assails* (*assails* – to attack physically and violently). Деривати із семантичним співвідношенням 2:2 одиничні: **attendant** – 1. A person whose job is *to attend* – 1. To direct, serve or help people in a public place (*to attend* – 1. To direct the attention to). 2. A person who *attends* and lives or travels with an important person or a sick or disabled person (*to attend* – 2. To care for; to look after; to take charge of); **entrant** – 1. A per-

son *entering* competition (*to enter* – to go or come in).
2. Someone who has recently *entered* university, or working (*to enter* – to join (an institution or profession).

З усіх системних відносин похідні вступають у синонімічні (словотвірна синонімія). Так, деривати із суфіксами *-ant* мають синоніми серед найменувань суфіксального типу з *-er(-or)*: **protestant / protester** – one who *protests*; **negotiant / negotiator** – someone who *negotiates*.

Латинські за походженням (from Latin *-antem / -entem*) суфікси *-ant / -ent* відносяться до малопродуктивних словотворчих афіксів, за допомогою яких утворено назви осіб із загальним значенням 'особа по відношенню до предмета, дії, явища, названого мотиватором'.

Подальше поглиблене вивчення найменувань особи із суфіксом *-ant* англійської мови є перспективним: воно дозволить виявити точки дотику та взаємодії подібних номінацій у різних мовах, допоможе прояснити деякі спірні та невирішені питання словотвору. Цікаво, що безперервний розвиток лексичних систем різних мов (не лише споріднених) дає необмежений матеріал для дослідження.

Список використаних джерел:

1. Главацкая Е. И. Субстантивы лица в современных русском и английском языках (структурно-семантический аспект): монография. Saarbrücken, Deutschland: LAP LAMBERT Academic Publishing, 2015. 248 с.
2. Главацька О. І. Вербалізація найменувань людини у сучасній англійській мові *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія «Філологія». Одеса, 2022. Вип. 56. С. 33-36.
3. Главацька О. І. Субстантиви на позначення особи сучасної англійської мови (на матеріалі похідних із суфіксом *-ist*). *Закарпатські філологічні студії*. Ужгород, 2022. Вип. 21. Том 1. С. 128-133.
4. Зацний Ю. А., Янков А. В. Інновації у словниковому складі англійської мови початку XXI століття. Вінниця: Нова Книга, 2008. 360 с.
5. Online Dictionary. URL: <https://contemporary.en.en-academic.com/>; <http://www.thefreedictionary.com/>; <http://www.investopedia.com/terms>.

Ірина Голубішко
*(Кам'янець-Подільський національний
університет імені Івана Огієнка)*

ВПЛИВ АРАБСЬКОГО СВІТУ НА ФОЛЬКЛОР ДАВНЬОГО СУДАНУ

Давній Судан – це величезна територія, населена безліччю різних племен: нубійці, араби, беджа, дінка, нуери, шиллукі, джо-луо, аннуак, барі, моро, мурле, азанде та багато інших. В кожного з цих племен існував власний оригінальний фольклор. Безумовно, він був тісно пов'язаний з іншими джерелами і перш за все з фольклором Єгипту, класичної країни казок.

У 1912 році у Кордофані (землі, розташовані на заході від долини Нілу) з фольклорною експедицією побував відомий німецький етнограф Лео Фробеніус. Вчений «у своїх пошуках «душі народу» дотримувався точки зору, близької до культурно-історичної школи етнографії [2, с. 331]. Культурно-історичний підхід передбачає аналіз літературних явищ на подібностях між ними, які засновані на їхній спорідненості (близькості за спільністю походження) та спілкуванні (контактах). Методологічний апарат порівняльно-історичного підходу становлять генетичний (генеалогічний) і зв'язаний з ним контактологічний методи дослідження.

Прибічники цієї школи вважали, «що кожне явище в цивілізації виникає лише один раз в якомусь одному місці, і тому неповторне і унікальне. Інші народи і племена отримують його шляхом запозичення [2, с. 331]. Цей висновок свідчить про відсутність самотності культури. Інакше кажучи, ця теорія хибна, оскільки поділяє народи на творчі і нетворчі. Однак дуже важко уявити собі народ, котрий знаходиться навіть на найнижчому ступені розвитку і не має власного фольклору.

Інша справа – взаємовпливи або паралельне зародження сюжетів і мотивів легенд, казок тощо. Так, Т. Бенфей висунув теорію запозичень чи «мандрівних сюжетів». Важко переоцінити вплив Єгипту, в якому фольклорні твори досягли досконалості. Недарма існує точка зору, що збірка казок «Тисяча і одна ніч» була остаточно сформована саме в долині Нілу.

Будується «Тисяча і одна ніч» за принципом обрамленої повісті, що дозволяє включати у збірку все нові і нові оповіді, які мають самостійне значення. Один з героїв говорить, що з тим-то сталося те-то, а його співрозмовник запитує: «А як це було?», після чого починається нова оповідь або вставна новела [3].

Як пам'ятаємо, в основній історії розповідається про перського царя і його нову наречену Шахерезаду, доньку візіря. Під час шлюбної ночі Шехерезада розповідає цареві казку, але не закінчує її. Щоб довідатися закінчення казки, цар змушений зберегти їй життя. Закінчивши розповідь наступної ночі, Шахерезада одразу ж розпочинає іншу, не закінчуючи її. Так відбувається протягом 1001 ночі.

Нубійська казка «Загибель Куша» [1] нагадує історію Шахерезади, оскільки головний герой – Фар-лі-Мас – теж мав померти, однак разом з правителем. Але його врятувала надзвичайна майстерність оповідача, юнак кожної ночі розважав царя і його гостей новою казкою. Він зумів врятувати від передчасної смерті не тільки себе, але і царя, і його сестру.

Ще один сюжет викликає асоціації з арабськими казками. Велика кількість чарівних казок пов'язана з пошуками скарбів, захованих у підземеллях, зруйнованих храмах. Ці скарби охороняються страшними тваринами або чарівними словами, які необхідно сказати в певний момент. Так, багатства у казці «Скарби Керми» [1] охороняє страшний змій. Можна порівняти зі змієм – охоронцем скарбів у єгипетській «Казці про потерпілих у трощі». Але суданська казка перегукується ще з однією арабською казкою, що увійшла до збірки «Тисяча і одна ніч» – «Алі Баба і 40 розбійників». Алі Баба міг у печері розбійників взяти стільки грошей, скільки зможе вивезти, а перед цим сказати чарівні слова: «Сезам, відчинись». У «Скарбах Керми» була смола і саме її дим відкрив двері сховища і приспав змія. Але герой мав заплатити хазяїн, в якого нубієць працював. Він порушив цю умову, взяв набагато більше. В результаті – не зміг приховати своїх статків і викликав заздрість правителя міста.

Судячи з записів казок Давнього Єгипту, саме з цієї країни до Судану прийшли давні фольклорні сюжети і мо-

тиви, відомі у різних країнах світу. Можна провести прямі паралелі щодо розвитку подій у суданській казці про «Птаха, коня і скриньку» і казках «Про жар-птицю і вовка», «Іван-царевич і Сірий вовк». Спільним є те, що діють три царевичі, і молодший з них є найпоряднішим; шукає син царя дивного птаха і коня. Різниця у третьому скарбі. У суданській казці царевич шукає скриньку, в якій хазяїн ховає все своє військо, музик, слуг тощо, а в російській і українській – Олену Прекрасну, яка стає його нареченою. Безумовно, казка наповнена національним колоритом: царевичу допомагає джин, а не вовк; коня охороняє великий гуль, схожий на людину; кінь переніс царя у пустелю тощо.

Отже, художній дискурс актуалізується через конкретні твори в усьому їх різноманітті, і фольклорні твори не є виключенням.

Список використаних джерел:

1. Казки народів Судану. Москва: Худож. літ, 1968. 344 с.
2. Кацнельсон І. Післямова. Казки народів Судану. Москва: Худож. літ, 1968. 344 с.
3. Тисяча і одна ніч. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki> (Дата звернення 10.03.2023).

Ірина Грачова
(Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського)

CONCEPTUAL PRINCIPLES OF STUDYING QUANTIFIERS IN MODERN LINGUISTIC STUDIOS

The achievements of the XXth and early XXIst centuries in the field of syntactic research are associated with the names of scientists who work in various theoretical dimensions, including traditional, structural, generative, functional, and some others. The high level of generalizations is largely based not only on advanced theories but also on the involvement of a wide range of data from language families.

The category of quantity belongs to the basic categories of human existence and is one of the universal categories of humanity. It has been the subject of research since the time of Aristotle, who was the first to provide its definition and is the object of many scientific disciplines, in particular, mathematics, logic, philosophy and others. In language, this category is expressed by various grammatical and lexical means and is represented by a number of meanings; in linguistics, it opposes two concepts: definite quantity – indefinite quantity. The class of quantifier denotes an undifferentiated quantity, which is one of representatives of indefinite quantity.

In linguistic studios, there is a certain number of different terms to denote the studied class of words, in particular, *counting words*, *quantifiers*, *numeratives*, and *quantifiers*. However, in the English grammatical tradition, the term "quantifier" is used, the etymology of which fully reflects the semantics of the given units. This term refers to words whose semantics denote a non-specific number, namely such units as *all*, *any*, *both*, *each*, *either*, *(a) few*, *half*, *(a) little*, *many*, *more*, *most*, *much*, *none*, *some*, *several*, which are included in the lexical-grammatical group for indicating quantity. It should be mentioned, the question of parts of speech classifications is still relevant. Semantic, morphological, and syntactic characteristics, which separate quantifiers into an independent class against the background of other parts of speech, turned out to be insufficiently clear, which causes

the debatability of their status in traditional grammars. These units are often counted among quantitative numerals, indefinite pronouns, adjectives, and determinatives. We should also note that the principles of traditional grammar are sometimes insufficient for the full disclosure of the genesis of quantifiers, and therefore we consider it appropriate to turn to other grammatical paradigms, in particular generative, where the studied units are considered as a separate lexical-grammatical class of words.

The concept of radical reinterpretation by D. Lightfoot, a representative of the generative grammar, can serve as a theoretical basis. This mechanism allows us to explain why the language system undergoes changes over time, forming such categories as modal operators, quantifiers, and others. Quantifiers underwent categorical changes as a result of the mechanism of radical reinterpretation. Over time, they lost the properties of other parts of speech and were separated into a unique category due to their syntactic distributions. Quantifiers are a single homogeneous system, specialized means of expressing quantitative relations and the indefinite quantity and that is a characteristic feature of each member of this group and its distributions are the main principles for separating these words into a class. As a rule, quantifiers are divided into precise and imprecise, universal and existential, indefinite, negative, multiple, closed, and open. The so-called floating quantifiers attract special interest as their units can be separated from their NPs. This distribution is recorded in Old English and later in Modern English, the Middle and Early Modern English periods are characterized by the absence of such a position.

Список використаних джерел:

1. Буніятова І. Р. Становлення складнопідрядного речення в давньогерманських мовах (IV-XIII ст.): дис.... д-ра філол. наук: 10.02.04. Київ, 2004. 404 с.
2. Lightfoot D. Principles of Diachronic Syntax. Cambridge: University Press, 1979. 430 p.

Денис Дмитрошкін
(Хмельницький національний університет)

АФІКСАЦІЯ В ПРОЦЕСІ ОСНОВОСКЛАДАННЯ В АМЕРИКАНСЬКОМУ СПОРТИВНОМУ МЕДІАДИСКУРСІ

Афіксація часто використовується при утворенні складних номінативних одиниць в американській термінології спорту. Дериваційні процеси (афіксація) представлені лише суфіксальними утвореннями, які становлять 100% від загальної кількості бінарних композитів: *7-footer*, *256-pounder*, *cherry-picker*, *baserunning*.

Афіксація використовується при творенні слів різних частин мови. Для субстантивних спортивних композитів американського медіадискурсу продуктивними є суфікси: *-ing*, *-er/-or*, *-ment*, *-ion/-ation*, *-ity*, *-ness*. Особливо необхідно виділити суфікси *-er*, *-ing* які використовуються для утворення структурно-складних слів на основі словосполучення, наприклад: *a big hit* – *a big-hitter* (сильний удар – сильний відбиваючий гравець), *baserunning* (біг по базам). Необхідно звернути особливу увагу на різницю між власне чистими утвореннями та складнопохідними словами. Розмежувати парасинтетичні лексеми та власне композити ми можемо за допомогою аналізу за 2 безпосередніми складниками (2БС). Розглянемо слова *baserunning* (біг по базам) і *big-hitter* (гравець, який сильно відбиває або наносить сильні удари). При проведенні аналізу за 2БС ми бачимо, що лексема *baserunning* передбачає дихотомічне членування: *base + running*. Суфікс *-ing* у слові *running* не розглядається як суфікс, що утворює складнопохідне слово, адже слово *running* зафіксоване у словниках, виступає як герундій, а відкидання суфікса *-ing* змінює значення слова та його функцію у реченні, порівняємо: *a quick baserunning* – *to base-run quickly* (не існує, вживається вираз *to run the bases*). З огляду на вищесказане, ми розглядаємо слово *baserunning* як власне композит, який складається з двох основ. В іншому випадку, наприклад *big-hitter*, аналіз за БС показав нам, що дана лексема складається з двох повнозначних основ і суфікса *-er*: *big + hit + er*. Головною відмін-

ністю між двома вищезгаданими словами є самостійне вживання другого компонента (*running* і *hitter*). Якщо у першому випадку ми могли стверджувати те, що другий компонент композиту вживається самостійно і має те ж саме значення і функцію, що і у складі композита, то у другому випадку слово *hitter* не може вживатись самостійно у тому ж значенні, що і у складі композита *big-hitter*. Тому, з огляду на вищесказане, ми розглядаємо слово *big-hitter* як складнопохідне, яке складається з двох основ та суфіксу *-er*. Композитні дієслова утворюються переважно без додавання суфіксів, наприклад: *to stickhandle* (контролювати шайбу ключкою), *to backhand* (наносити удар з незручної руки), *to pinhook* (махлювати). До суфіксів, що є продуктивними при утворенні композитів-дієслів, належать суфікси *-ing*, *-en*, *-ify*, *-ize*. Суфікс *-ing* переважно використовується для утворення іменника та дієприслівника, наприклад: *linedriving* (прямий сильний удар), *buttending* (удар суперника кінцівкою ключки). У даному випадку ми можемо говорити про такі складнопохідні лексичні одиниці як про дієслова лише знаючи контекст, у якому вони вживаються. Складнопохідні дієслова становлять нечисленну групу лексем. Суфікс *-ing* дуже часто слугує для утворення прикметників. Серед спортивних композитів-прикметників американського медіадискурсу часто зустрічаються суфіксальні утворення, сформовані за допомогою суфіксів *-ing*, *-able/-ible*, *-ant/-ent*, *-ic*, *-less*. Найбільш продуктивним серед усіх є суфікс *-ing*, наприклад: *goalscoring* (той, що забиває голи), *goalkeeping* (той, що оберігає ворота), *highsticking* (гра високо піднятою ключкою). Важливо зазначити, що композити із суфіксом *-ing* змінюють свою функцію у реченні залежно від контексту. Порівняймо: *goalscoring has invroved greatly in our team – he broke his stick goalscoring – that was a great goalscoring chance for him*. Отже, в номінативному просторі американського спортивного медіадискурсу ми спостерігаємо надзвичайну продуктивність суфікса *-ing*.

Композити з формантом *-er* функціонують в англійській мові в одному, двох (рідше в трьох) близьких або опосередкованих значеннях [1]. Регулярними є приклади метонімічного і метафоричного перенесення значень в композитах з формантом *-er*, що відбуваються за звичайними

видами асоціативного зв'язку або типових для англійської мови парних комбінацій значень [2]. Чим більше існує слів, значення яких розрізняються однією і тією ж семантичною асоціацією, тим частіше зустрічається такий тип багатозначності. Варто відмітити, що полісемія спортивних композитів з формантом *-er* фактично неприйнятна американському медіадискурсу. Однією з відмінних рис композитних і складнопохідних лексем з формантом *-er* [3] є їх здатність поєднувати в одному слові поняття особи, механізму, різних речовин, нематеріального агента (*backhander* – удар незручною стороною ракетки; тенісист, який виконує удари незручною стороною ракетки; *left-hander* – лівша; боксер-лівша; удар лівою рукою).

Список використаних джерел:

1. Гончарова Т. В. Функціонально-ономасіологічні мікрополя агентивних номінативних одиниць із формантом *-er*. *Наука і сучасність*: зб. наук. пр. Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2004. Т. XLV. С. 147-159.
2. Дмитрошкін Д. Е. Агентивний суфікс *-er* у сучасній англійській мові спорту. *Науковий вісник Волинського національного університету ім. Л. Українки*. Луцьк: ВНУ. 2010. № 8. С. 417-419.
3. Booij G. E. Compounding and construction morphology. *The Oxford handbook of compounding*. Oxford: Oxford University Press, 2009. P. 201-216.

Olha Zaluzhna

(Vasyl' Stus Donetsk National University)

BACKCHANNELING AS AN INDESPENSABLE ELEMENT OF THE COMMUNICATIVE CYCLE

Communication can be concisely defined as 'the meaningful exchange of information' between two or more people [5, p. 117]. In other words, it is the process of encoding, transmitting, and decoding meaningful messages (both verbal and non-verbal) with the purpose of generating and sharing certain common knowledge.

The transactional model of human communication, which is widely acknowledged nowadays, shifts the focus from the message itself and puts the emphasis on the meanings generated, transmitted, and interpreted during the communication process, the final goal of which is to create shared understanding [1, p. 47-48].

The above model grounds itself on Wilbur Schramm's theory of the communication cycle which consists of 7 basic elements: the sender, the receiver, and the message transmitted from the former to the latter with the help of certain channel(s) (as a rule, auditory or / and visual) which first goes through encoding process (verbal, non-verbal, or the combination of both) when sent by the sender, and later through decoding process when interpreted by the receiver. The communication cycle loops with the feedback stage when the receiver, having comprehended the message, react in some way to the sender's message [4, p. 176]. At the same time, there is one more important element which can hamper the efficiency of the communication process while creating certain shared knowledge, i.e., communicative noise which can be defined as anything complicating the message being received (e.g., physical noises, psychological condition, cultural differences, etc.) [5, p. 128-130].

One of the premises on which the theory of communication lies is that 'most language usage is interactive, involving rapid turn-taking' and believed to be 'universal infrastructure for language' [3, p. 6]. It presupposes that while the sender transmits the message, the receiver comprehends it;

then the receiver's turn comes to transmit the message. This cycle of turn-taking repeats again and again as the interaction unfolds.

However, in actual situations of communication both the sender and the receiver are simultaneously engaged in speaking and listening processes [2]. On the one hand, this still means that when two participants are involved in communication cycle, one person (the sender) is primarily transmitting the message while the other (the receiver) is primarily perceiving it. On the other hand, at the same time the receiver is generating subsidiary messages, in such a way encouraging the communication process and indicating their active involvement.

This happens due to the existence of what is defined as backchanneling, i.e., strategies used by the receiver to indicate their engagement in the interaction process. Those can be both verbal (interjections such as *yeah*, *ahah*, *wow*, etc.) or non-verbal (a nod of the head, a smile, a gesture such as a thumb up, etc.). Backchanneling is believed to be an indispensable part of efficient human interaction as it encourages cooperative person-person interaction, indicating the receiver's active involvement in the communication process and their interest in the information transmitted through the sender's message(s).

Notably, nowadays it is not only oral communication which makes an active use of backchanneling techniques. In modern digital interactive written communication (e.g., instant messaging), which allows the use of emoticons, emojis, stickers, etc., backchanneling regains its relevance and importance, providing for the cooperative efficiency of the communication cycle process.

Thus, backchanneling though not being an obligatory element necessary for transmitting and comprehending the message, remains an indispensable part of human communication process (both oral and written).

References:

1. Barnlund D. C. A Transactional Model of Communication. *Language Behaviour*. De Gruyter Mouton, 2013. P. 43-61.
2. Lala D., Milhorat P., Inoue K., Ishida M., Takanashi K., Kawahara T. Attentive listening system with backchanneling, response gen-

- eration and flexible turn-taking. *Proceedings of the 18th Annual SIGdial Meeting on Discourse and Dialogue*, Saarbrücken, Germany: Association for Computational Linguistics, 2017. P. 127-136.
3. Levinson S. C. Turn-Taking in Human Communication – Origins and Implications for Language Processing. *Trends in Cognitive Sciences*. 2016. Vol. 20. Issue 1. P. 6-14.
  4. Littlejohn S. W., Foss K. A. *Encyclopedia of Communication Theory*. SAGE Publications, 2009. 1105 p.
  5. Velentzas J., Broni G. Communication Cycle: Definition, Process, Models and Examples. *Recent Advances in Financial Planning and Product Development*. İstanbul : WSEAS Press, 2014. P. 117-131.

Ірина Казимір

*(Кам'янець-Подільський національний
університет імені Івана Огієнка)*

ЛОГІКО-СЕМАНТИЧНЕ ВІДНОШЕННЯ «ВКЛЮЧЕННЯ» НА МАТЕРІАЛІ КОНТЕКСТУАЛЬНИХ СИНОНІМІВ

У запропонованій праці розглядаються особливі мовленнєві одиниці, слова або фразеологізми, які вступають у синонімічні відношення тільки (або переважно) у певних контекстуальних умовах. Існують очевидні відмінності між контекстуальними синонімами та семантичними синоніми, які слід повинні прояснити.

Контекстуальні синоніми є проявом номінативної варіативності, для яких характерна вторинна номінація та єдність прагматичних показників, і, відповідно, суб'єктивність смислів та асиметрія у вираженні цих смислів [1, с. 18-19]. Для синонімів характерні логічні відношення тотожності, перетину, включення [1, с. 18-19], для контекстуальних – включення, перетину та несумісності [4, с. 33-36]. Мовленнєві одиниці, які трактуються як контекстуальні синоніми, повинні містити одне з трьох логіко-семантичних значень.

Відношення включення (*embedding*) полягає в тому, що *W2* (контекстуально-синонімічна мовленнєва одиниця) позначає родове поняття, з ширшим значенням як супер-

тип до інших значень, тоді як W1(контекстуально-синонімічна мовленнєва одиниця) відноситься до нижчої ланки родо-видових відношень, яке трактує вужче значення. Цей тип зазвичай відомий як “гіпонімія”. Тарас Сікорський у своїй праці згадує термін “симетрична гіпонімія” [2]. Оказіональний контекст є джерелом контекстно-залежної синонімії. Наведемо приклад із якісного британського видання контекстуально-синонімічний ряд із гіперонімом-домінантою :

A post-lockdown period – *the return of physical dating – summer of love – boom in sales of all things romance – sexplosion.*

(The Guardian 22/05/2021).

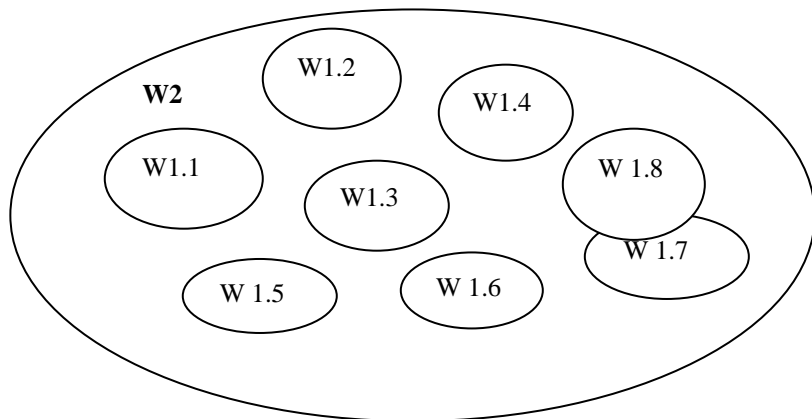

Рис.1 Логіко-семантичне відношення “включення”

W1 є гіперонімом (ширшим поняттям) до гіпонімів W1.1, W1.2, W1.3, W1.4. Контекстуально-синонімічний ряд щодо гіпероніма “**a post-lockdown period**” є гіпонімами щодо їхнього загального гіпероніма, а один щодо іншого на одному й тому самому рівні узагальнення – еквінімами (*the return of physical dating, summer of love, boom in sales of all things romance, sexplosion, romance in the air, hugging and more intimate contact, sexual activity, looking forward to a summer of love.* Представлені контекстуально-синонімічні структури об’єднуються з допомогою спеціального контексту в умовах концептуалізації “постлокдаун”.

Так, наведемо цитати з використанням контекстуальних синонімів медичної сфери із періодичних видань:

“*‘Sexplosion’? Romance in the air as retailers look to a post-lockdown summer of love*”.

With *hugging and more intimate contact still novel in England and Scotland, and on the horizon in Wales and Northern Ireland, it was still “early days”, says Debbie Bond, Lovehoney’s chief commercial officer. However, she is confident that the return of physical dating will have a positive impact on sales over the summer: “People have been stuck at home for over a year and there will be a big increase in sexual activity.”*

“As Covid restrictions ease, firms predict boom in sales of all things romance, from dating apps to condoms and sex toys”.

It has encouraged new sign-ups with giveaways such as home Covid tests, with the level of interest from consumers leading its management to state they were “looking forward to a summer of love”.

(THE GUARDIAN, 22/05/2021)

На матеріалі медичної тематики наведений приклад ілюструє випадок логіко-семантичного відношення “включення” категорії контекстуальної синонімії.

Список використаних джерел:

1. Кирилова В. М. Спрямованість оцінки у синонімії (на матеріалі сучасної англійської мови): автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. філол. наук: 10.02.04. Київ, 1996. 25 с.
2. Сікорський Т. Видові віношення в інтразоні лексичного ланцюжку світанок-схід-початок. URL: http://www.chnu.edu.ua/-res/chnu.edu.ua/period_vudannia/web13/pdf/2011_3/Taras_Sikorskyi.pdf
3. Palmer F. R. Semantics 2nd ed. Cambridge: Cambridge University Press. 1983. 412 p.
4. Zeng Xian-mo. Semantic relationships between contextual synonyms. *US-China Education Review*. 2007, Volume 4, № 9 (Serial No.34) URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED502523.pdf> (дата звернення: 11.03.2023).

Олександр Кеба
*(Кам'янець-Подільський національний
університет імені Івана Огієнка)*

«ФЛОБЕРОВА ПАПУГА» ДЖ. БАРНСА: ОБРАЗ МИТЦЯ В ПОСТМОДЕРНІСТСЬКОМУ ДИСКУРСІ

Роман «Папуга Флобера» (Flaubert's Parrot, 1984) займає особливе місце у творчій біографії Джуліана Барнса. Саме цей твір приніс йому справжню літературну славу, й у певному сенсі роман може вважатися взірцем постмодерністського експерименту: у ньому наявні усі можливі його компоненти: інтертекстуальність, подвійне кодування сюжету й образності, гра з читачем, колажна композиція, авторська іронія (про іронію як домінанту стилю Барнса див.: [1]). Це своєрідна деконструкційна біографія Флобера, в якій є і сам автор «Пані Боварі» з тасмніцями власної біографії, багатозначністю образів, стильовою вишуканістю.

Епіграфом до роману Барнс обрав слова Флобера з листа до Ернесті Фейдо: «When you write the biography of a friend, you must do it as if you were taking revenge for him» [2]. Відповідно роман є «помстою» Барнса, але виконаною із віртуозною вигадливістю й винахідливістю. Наратив у романі організовано не від всевідного і всеприсутнього автора, а від надто суб'єктивного персонажа: англійського лікаря і дилетанта-біографа, поціновувача творчості Флобера вдівця на ім'я Джеффри Брейтвейт. З його недомовок можна здогадатися, що він пережив долю чоловіка пані Боварі, спізнавши адюльтер і притлумлені ревності.

Пошуки Брейтвейтом опудала папути, що стояло на столі Флобера, коли він писав роман «Проста душа», стають пошуками джерел та творчих інспірувань французького письменника. Відтак роман стає такою собі «інтертекстуальною енциклопедією» всього життя та творчості Флобера.

На думку Барнса, Історія, Біографія, Мистецтво, Наратив тісно переплетені в самому житті, і так само не можуть існувати окремо в художньому творі. Якщо «реальність» не може бути відтворена з абсолютною достовірністю, то й Розповідь неминуче має ґрунтуватися насамперед на авторській уяві. Тому цілком закономірно, що роман Барнса є сумішшю «літературної та когнітивної форми» [3, с. 151].

Герой роману так і не віднайшов «істинного папугу», а відтак він доходить висновку, що минуле надійно оберігає свої таємниці і його (минулого) сутність завжди залишатиметься відносною і проблематичною. Іронія фіналу роману полягає в тому, що Брейтвейт виявляє у французькому Національному Музеї Історії понад п'ятдесят опудал Амазонських папуг, які наче дві краплі води схожі на ту саму Флоберову папугу, що вважалася єдиною і неповторною: «I stared at them for a minute or so, and then dodged away. Perhaps it was one of them...» [2].

Водночас автор історією Флобера і Брейтвейта переконує в тому, що, хоча єдиної правди не існує, це не має зупиняти людину на шляху вічних пошуків. Ба більше, доволі несподівано нібито байдужа до всього постмодерністська проза спонукає читача до постійного запитування причин і наслідків подій, що складають життя індивідуума. У цьому житті все далеко непросто, маємо бути готові до перешкод і труднощів, розмаїття думок і поглядів, і формування своєї особистої позиції в множинно-парадоксальному світі сприяє розширенню меж пізнання і руйнуванню спрощеного розуміння речей. Це стосується і літератури, творчості. Якщо єдиної для всіх істини не віднайди в історії й реальності, то залишається лише прийняти ідею плюрального світу й надати рівні права у його пізнанні Письму та Історії: «truths about writing can be framed before you've published a word; truths about life can be framed only when it's too late to make any difference» [2].

Таким чином, у романі «Папуга Флобера» Барнс пропонує новітню версію художньої біографії митця, в якій поєднуються ознаки фікційного наративу, літературознавчого дослідження, публіцистичного есе, квазідокументального тревелогу-квесту. Встановлення відповідностей між реальностями художньою, історичною і сьогоденною, кожна з яких виявляється вкрай суб'єктивною і невизначеною, а тому й умовною, перетворює індивідуальну історію-квест-біографію на філософсько-естетичне узагальнення відношень життя і творчості, долі митця і специфіки художнього письма.

Список використаних джерел:

1. Дойчик О. Я. Іронія як домінанта ідіостилю Джуліана Барнса. *Наукові записки Національного університету «Острозька*

- академія». Серія Філологічна. 2010. Вип. 15. С. 92-100. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoaf_2010_15_17.
2. Barnes J. Flaubert's Parrot. Vintage; Reissue edition (November 27, 1990). URL: <http://marul.ffst.hr/~bwillems/fymob/jbfp.doc>.
  3. Mandricardo A. The End of History in English Historiographic Metafiction. Universita Ca' Foscari Venezia, 2011. 300 p.

Volodymyr Kramar
(*Khmelnytsky National University*)

PROSPECTS TO STUDY COGNITIVE FEATURES OF TEXTS AND THEIR TRANSLATION INTO UKRAINIAN

Cognitive features of texts are studied by researchers from a range of disciplines: linguistics, psychology, and cognitive science due to the complexity of language and communication that shape our world outlook and interactions with others. The most notable researchers as to the topic are Noam Chomsky [1] who has contributed extensively to the study of language and cognition through innate structures of language and the role of language in shaping thought and perception. Dan Sperber and Deirdre Wilson who have developed the relevance theory of communication, which emphasizes the role of context in determining the meaning of linguistic expressions. Researchers in Ukraine, mostly via activity of the Centre of cognitive and semiotic research in Kyiv national linguistic university [2] have contributed to cognitive features of texts in applied aspects studying a variety of contexts, literary texts, media and academic discourse.

Text and discourse have several cognitive and communicative features that are essential to understanding and producing meaningful language – coherence, cohesion, intertextuality, discourse markers, genre, pragmatics. Named features have a diverse impact on different genres of the texts as well. Nowadays we witness the great ‘digital’ shift in science, social relationship and informational exchange. IT communication turned a cornerstone of progress and its cognitive features grew significantly over the past few decades and will continue as technology advances. We think lin-

guistic and translation studies in the field would develop in three directions.

Via Artificial Intelligence that can analyze large amounts of data to create personalized recommendations, search results, and other content.

Another mechanism is Natural Language Processing mostly through mechanisms of linguistic corpuses [3] that helps computers understand and respond to human language more effectively. It would lead to more accurate and sophisticated language analysis and more subtle and intuitive interactions with technology.

Social media platforms contribute more and more in the way we communicate, understand the world and consume information. Texts there are increasingly designed to be shared and distributed across social media channels, which impact the style and tone of the content and needs correspondent research approaches.

IT language also needs thorough study in the field of translation, for it is frequently used by people whose native language isn't English. The cognitive features of texts in IT communication may vary across countries that speak languages other than English due to cultural and linguistic differences. Here are some of the main peculiarities of cognitive features of texts in IT communication in non-English speaking countries that need further discussion as to the strategies of their faithful translation:

1. Cultural differences: Cultural differences can impact the style, tone, and content of texts in IT communication. For example, in Ukrainian, it is more common to use indirect language, different negative constructions, genitive chains of nouns etc., which can strongly affect the way information is presented in the very short type of digital communication.
2. Syntactical peculiarities of the particular language: due to the mentioned laconic nature of digital communication the problem of adequate rendering of logical stress in a sentence gains the very important role. Perhaps, more strict recommendations of theme and rheme translation must be elaborated.
3. Localized content: Texts in IT communication may be more likely to include localized content, such as refer-

- ences to realia, local events, customs, or traditions. This can help to make the content more relevant and engaging to local audiences but may need explication for countries other than the source language country.
4. Interpretation of social media platforms texts. Different social media platforms may be more or less popular in non-English speaking countries, which can affect the style and tone of digital content both for business and personal communication. This favors pragmatic aspects to ensure faithful and adequate translation.

References:

1. Chomsky N. The Minimalist Program. New York: The MIT Press, 1995. 426 p.
2. Мунтян Л. Когнітивна лінгвістика в Україні. *Наука XXI століття: відповіді на виклики сучасності*: збірник статей I Міжнар. наук.-практ. конф., м. Бухарест, 17 травня 2013 р.: в III ч. Бухарест: Бухарестський університет, 2013. Ч. II. С.58-61
3. Granger S. The corpus approach: a common way forward for Contrastive Linguistics and Translation Studies. January 2003 In book: *Corpus-based Approaches to Contrastive Linguistics and Translation Studies* (pp.17-29) Publisher: Rodopi: Granger S, Lerot J. and Petch-Tyson

Ганна Кришталюк
(Кам'янець-Подільський національний
університет імені Івана Огієнка)

КОГНІТИВНА ГРАМАТИКА РОНАЛЬДА ЛЕНЕКЕРА ТА ЇЇ ВТІЛЕННЯ В АНГЛОМОВНОМУ ГАЗЕТНОМУ ДИСКУРСІ

У 80-х роках ХХ століття Рональд Ленекер запропонував оригінальну теорію пояснення мови, що розглядається як критична відповідь на генеративне вчення Ноєма Хомського. Відповідно, відкидання формалізму в лінгвістичних та прикладних дослідженнях мови є основним принципом когнітивної граматики. Навпаки, граматика є наскрізь просякнута значенням [5, с. 3] від незалежних значень повнозначних слів до сконструйованих складніших значень словосполучень і речень. Підґрунтям абстрактних граматичних значень є ментальні операції (construals), які є втіленими в щоденному досвіді руху, сприйняття та елементарної взаємодії людини зі світом [5, с. 4].

Вирізняльним переконанням когнітивної граматики є те, що лексикон і граматика утворюють градацію значень, представлених символічними структурами [5, с. 5]. Таке розуміння структури мови вказує на її дискурсивну та соціальну природу, що можна простежити на прикладі англомовного газетного дискурсу. Основними функціями газетного дискурсу є інформування та здійснення впливу, що визначає роль та значення мовних структур у ньому.

Проаналізуємо з позицій когнітивної граматики вживання мовної одиниці *fighting* в дискурсі американської газети *The Washington Post*. Спершу визначимо словникове значення цієї одиниці. У словниках Collins та Merriam-Webster подається значення прикметника *fighting* 'fit to fight' [3]; 'designed, intended or trained to fight in combat' [1]. Словники Cambridge та Longman фіксують значення іменника *fighting* 'a situation in which people fight each other' [2]; 'when people or groups fight each other in a war, in the street' [4].

Простежимо еволюцію словникового значення цієї одиниці в дискурсі. Це залежить від профілю, а саме від фокусу уваги в актуалізованому змісті [5, с. 98]. Ключова

словникова сема 'to fight' одиниці *fighting* представляє її актуалізований зміст. Залежно від фокуса уваги, що профілюється в дискурсі, одиниця категоризується як іменник або прикметник. Наше дослідження демонструє, що в газетному дискурсі переважно профілюється значення іменника *fighting*. Це пояснюється тим, що в газетному дискурсі основним є конструювання подій, які осмислюються як абстрактні об'єкти, напр., (1) *Ukraine: Zelenskiy seeks more sanctions, fighting grinds on* [6, 03.03.2023] У заголовку (1) мовна одиниця *fighting* профілює значення іменника, а у складі предикативної структури *fighting grinds on* актуалізує негативну подію, продовження воєнних дій.

Про переважання іменних ознак у віддієслівного іменника *fighting* свідчать модифікуючі детермінативи та прикметники, які йому передують, напр., (2) *Heavy fighting as Russians advance in Bakhmut, but Ukrainian units hold on.* (3) *"Intense fighting is taking place in and around the city itself."* (4) *He claimed to be recording from a rooftop in the embattled city, which has been the subject of months of bloody fighting.* (5) *Away from the fighting, Russian Foreign Minister Sergei Lavrov received a boisterous round of laughter on Friday after telling an audience in India that Moscow was the victim, not the aggressor, in the year-old war in Ukraine* [6, 03.03.2023]. У (2), (3), (4) прикметники *heavy*, *intense* і *bloody* профілюють напруженість події, а означений артикль *the* в (5) сигналізує про її визначеність.

У газетному дискурсі мовна одиниця *fighting* також профілює процесуальну ознаку дії, оскільки використовується як дієприкметник теперішнього часу (Participle I) з формою функціонального дієслова *to be*, напр., (6) *Why Russia and Ukraine are fighting over Bakhmut* [6, 03.03.2023]. У (6) конструкція *are fighting* профілює процесуальність події, її високу актуальність.

У дискурсі *The Washington Post* спостерігаються випадки порушення нормативного вживання форми функціонального дієслова *to be* на початку, після питального слова, свідченням цього є заголовки (6). Проте, виявляємо також нормативне вживання зазначених конструкцій, напр., (7) *Why are the U.K. and E.U. still fighting over Brexit and Northern Ireland?* [6, 27.02.2023]. Помітна спрощеність граматичних конструкцій у газетному дискурсі за-

безпечує гнучкість категорій, наприклад, злиття дії та ознаки й профілювання останньої та домінування прикметникового значення дієприкметника.

Таким чином, газетний дискурс є середовищем, яке демонструє дієвість принципів когнітивної граматики та доводить концептуальну природу та ознаки категорій. Перспективним є ґрунтовне застосування положень когнітивної граматики Рональда Ленекера на матеріалі різних видів англomовного дискурсу.

Список використаних джерел:

1. Fighting. Merriam-Webster.com Dictionary. URL: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/fighting>
2. Fighting. Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english-german/fighting>
3. Fighting. Collins Dictionary. URL: <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/fighting>
4. Fighting. Longman Dictionary. URL: <https://www.ldoceonline.com/dictionary/fighting>
5. Langacker R. W. Cognitive Grammar: A Basic Introduction. Oxford: Oxford University Press, 2008. 562 p.
6. The Washington Post. URL: <https://www.washingtonpost.com>

THE USE OF MIND-MAPPING TECHNIQUE IN ESP TEACHING

Mind-mapping as an interactive technique provides an excellent opportunity to create intellectual maps for learning foreign languages. Since outdated methods and means of education are not current requirements and subjects to the trends of rapid development of scientific and technical progress, this encourages the introduction of innovative methods of education, the use and adaptation of these technologies in the educational process [2, p. 5]. The use of mind maps for the development of students' creative, critical and associative thinking is an innovative method in education.

The issue of mind mapping was investigated by Tony Buzan, Barry Buzan, David Hyerle, Toni Krasnic, Paul Nation, Roger Sperry, who envisaged the practicality of using and applying mind mapping in classes. The use of intellectual associative maps is relevant today, because it serves to increase the efficiency of thinking and memorization of new material among students.

Modern teachers have long since begun to switch to innovative teaching, which, as Raiisa Hryshkova points out in her work "Методика навчання англійської мови за професійним спрямуванням студентів нефілологічних спеціальностей", "орієнтується на створення умов для студентів займати активну та ініціативну позицію в навчальній діяльності, не тільки "засвоювати" запропонований викладачем (програмою, підручником, посібником) матеріал, а пізнавати світ шляхом активного діалогу з ним, самому шукати відповіді, а не зупинятися на тому, що вже знайдено, як на остаточній істині" [1, p. 135].

Intellectual maps contribute to the development of students' abilities to organize information and structure their thoughts. That is useful for learning and professional activities. With associative maps, you can learn new topics in English for specific purposes, analyze and evaluate new information and vocabulary. Tony Buzan in his work "The Buzan

study skills handbook: The short cut to success in your studies with mind mapping, speed reading and winning memory techniques” defines mind-mapping as follows: “the core study skill for note-taking and note-making, preparing for essays and examinations, and the ground-breaking tool for transforming research and revision planning into smarter and faster activities” [3, p. 138]. Indeed, the associative intellectual maps help to organize ideas, concepts, information and feelings into logical groups, and make them more accessible for perception, imagination and memorization.

Mind mapping is a popular and productive method for organizing information and developing creative thinking. These maps include a central theme to which various ideas and sub-themes related to that theme are added. Associative series of words can be presented in various forms, for example, in the form of a spider, a caterpillar, any other insect, chart or scale.

In addition, mind maps can be combined with other innovative technologies, such as computer programs, interactive tasks or games, which allow to create the effective educational environments. The use of mind maps in classes can contribute to several outcomes. Students will be able to master the vocabulary, expand knowledge on a certain ESP topic, make a plan when writing an essay, use different theses for making a story, and much more.

Literature:

1. Гришкова Р. О. Методика навчання англійської мови за професійним спрямуванням студентів нефілологічних спеціальностей. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2015. 220 с.
2. Швачич Г. Г., Толстой В. В., Петречук Л. М. Сучасні інформаційно-комунікаційні технології: навчальний посібник. Дніпро: НМетАУ, 2017. 230 с.
3. Buzan T. The Buzan study skills handbook. The short cut to success in your studies with mind mapping, speed reading and winning memory techniques. Essex, Harlow: Pearson Education, 2006. 191 p.

Оксана Литвинюк
*(Кам'янець-Подільський національний
університет імені Івана Огієнка)*

ПРАГМАТИКА ГУМОРУ

Природу гумору як соціокультурне явище можна досліджувати з різних позицій, а саме естетичних, психологічних і етнокультурологічних. Різноманітна кількість вчених різних країн та національностей досліджували гумор з різних точок зору, але ще досі не прийшли до остаточного визначення цього феномену. Але все ж можна прийти до висновку, що гумор є універсальним явищем, загальнодоступним для всіх.

Гумористичний ефект в американських анекдотах створюється за допомогою різних засобів: фонографічних засобів; лексичних засобів; морфологічних засобів; граматичних засобів; фразеологічних засобів; синтаксичних засобів; словотворчих засобів; стилістичних.

Гумористичне обігравання цих засобів дуже поширене і цікаве в ракурсах прагматики, а так само при перекладі американського гумору.

Гумор – явище психологічного характеру. Він може використовувати іронію як один зі своїх прийомів, і в цьому випадку іронія, природно, буде викликати сміх. Але гумор не слід змішувати з іронією. Смішне зазвичай є результатом невинного очікування, деякого зіткнення позитивного і негативного. І лише в цьому сенсі іронія як мовний прийом має багато спільного з гумором.

Звісно почуття гумору може залежати і від людського темпераменту. Зустрічаються люди, які здатні в будь-якій, навіть найскладнішій і напруженій ситуації, однією фразою розрядити атмосферу і обстановку, тобто їх мозок сприймає ситуацію, аналізує і видає якусь потрібну на певний момент фразу. Реакція мозку на ситуацію буває різною. Таким чином, дотепність, або швидкість реакції також залежить від темпераменту людини.

Почуття гумору у людини – це структура вкрай суб'єктивна і багато в чому залежить від самої людини, а саме: від її освіти, широти кругозору, інтересів, кола спілкування і багато чого іншого. Іноді один жарт одному зда-

ється зовсім не смішний, а у другого від того ж самого жарту трапляється напад істеричного реготу. Це пояснюється з точки зору теорії мовних актів.

Не можна забувати і звісно враховувати декілька аспектів гумору: його творення, використання і сприйняття для подолання проблемних ситуацій. Ці три аспекти є складовими гарного почуття гумору. Існує різноманітна кількість видів жартів, яким ми теж не можемо вивести загальноприйнятую класифікацію як таку. Американський менталітет включає в себе велику кількість анекдотів на різну тематику: на расову приналежність, жарти сексуального характеру, абсурдні анекдоти, і звісно різноманітний чорний гумор та інші види словесного гумору.

У суспільстві гумор виступає формою висловлювання емоцій, стимулом для уяви, способом розвитку перетинів поміж людьми, “ключем” до розуміння як власної, так і чужої (іноземної) культури. Тому вивчення культури кожної країни передбачає обов'язково дослідження тематики національного гумору і вербальних засобів його вираження.

Для кожної самостійної культури характерний свій тип гумору, своє сприйняття комізму в різних ситуаціях, яке залежить від багатьох факторів, що грають значну роль в самому формуванні певної культури. Це й історичні події, особливості географічного положення країни, сусідні країни і відношення до їх жителів, що склались в плині багатьох століть, це також національні традиції та норми поведінки, що характерні представникам певної країни і культури.

Список використаних джерел:

1. Дубенко О. Ю. Порівняльна стилістика англійської та української мов. Вінниця: Новакнига, 2005. 224 с.
2. Кобякова І. К. Креативне конструювання вторинних утворень в англійськом дискурсі: монографія. Вінниця: Нова книга, 2007. 128 с.
3. Титаренко О. Ю. Мовні засоби вираження гумору (на матеріалі англійської та американської літератури 18-19 ст.): афтореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. Київ, 1993. 17 с.

ФОНЕТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В АВСТРАЛІЇ

Незважаючи на наявність низки наукових публікацій, у яких представлені результати дослідження британського, американського та інших різновидів англійської мови (В. Бялик, Б. Мур, В. Ощепкова, А. Швейцер та ін.), австралійський варіант англійської мови залишається недостатньо вивченим. Беручи до уваги фонетичні особливості австралійського варіанту англійської мови, А. Мітчел та А. Делбрідж у праці «The Speech of Australian Adolescents: A Survey» ще у 1965 р. виокремили у ньому 3 акценти:

- культивований акцент (cultivated accent). Спостерігається у близько 10% населення та досі перебуває під суттєвим впливом нормативної британської вимови (Received Pronunciation). У деяких мовців акцент дуже близький до акценту південної частини Великої Британії, відчувається лише натяк на його австралійське походження в певних голосних та в інтонації;
- «широкий» акцент (broad accent). Його використовують близько 30% населення, ототожнюють з поняттям австралійського місцевого діалекту та сприймають як «Australian twang» («гугнявий австралійський акцент»). Саме він отримав неофіційну назву «страйн» (англ. «strine», від австралійської вимови слова «Australian»);
- загальний акцент (general accent). Він є проміжним варіантом для двох попередніх та використовується більшістю населення Австралії [2, с. 118-122].

Навіть якщо не вдаватися до характеристики окремих звуків, мову австралійців можна легко розрізнити на слух через її спрощений інтонаційний малюнок. Для австралійської англійської непритаманні різкі підйоми та спади тону або яскраво виражені фразові наголоси. Якщо говорити про відповідність звуків австралійської та британської вимови, особливу увагу потрібно приділити голосним та дифтонгам.

Австралійська система голосних значно відрізняється від інших різновидів англійської мови, які мають напру-

жені голосні, слабкі голосні та дифтонги. В австралійській англійській мові більшість напружених голосних перетворились на дифтонги, а окремі дифтонги нормативної британської вимови перетворились на довгі голосні, замінивши тим самим розподіл голосних на напружені та слабкі (якісний розподіл) розподілом на довгі та короткі (кількісний розподіл) (табл. 1).

Таблиця 1

Порівняльна характеристика голосних і дифтонгів загального австралійського акценту та нормативної британської вимови [4]

Нормативна британська вимова	Загальний австралійський акцент	Приклади
/i:/	/əɪ/	see /səɪ/
/ɑ:/	/ɑ:/	heart /hɑ:t/
/u:/	/əʊ/	school /skəʊl/
/æ/	/e/	bad /bed/
/ʌ/	/ɑ/	cut /kɑt/
/eɪ/	/æɪ/	say /sæɪ/
/aɪ/	/aɪ/	high /haɪ/
/aʊ/	/æʊ/	now /næʊ/
/əʊ/	/ʌʊ/	no /nʌʊ/
/ɪə/	/i:/	near /ni:/
/eə/	/e:/	hair /he:/

Так, дифтонг [aɪ] у різних словах та різних частинах Австралії може звучати як [ɔɪ] (наприклад, у слові «light») або [ae] (у «behind», «price»). Дифтонг [eɪ] може вимовлятися як [aɪ], особливо це помітно у слові «mate» («приятель»), яке може звучати як «mite». Звук [æ] нерідко вимовляється як [e] (що характерно і для новозеландської англійської), а в деяких випадках замість нього може звучати [ɑ:] (і навпаки, [æ] замість [ɑ:]). Зауважимо, що чіткої закономірності, за якою можна було б відстежити вимову [æ], немає.

Зазначимо, що австралійський варіант англійської мови є неротичним (non-rhotic accent), наприклад: star [sta:]. У словах, що завершуються на -or або -er, вимовляється «нейтральний голосний», так званий «шва» ([ə]), як у британській нормативній вимові. Звук [ɪ] зустрічається в австралійській англійській тільки в одному випадку: наприкінці слова, якщо наступне слово починається на го-

лосну. Подібне правило діє для дифтонга [iə], особливо якщо він стоїть наприкінці слова і утворюється від поєднання голосного та «г» («here», «pear» тощо) [1, с. 17-44].

Говорячи про вимову приголосних звуків в австралійській англійській, не можна не згадати про «*you* coalescence» – явище, при якому поєднання звуків [dʒ], [tʃ], [sʃ] та [zʃ], як у межах одного слова, так і на стику двох скорочених слів, перетворюються на [dʒ], [tʃ], [ʃ], [zʃ]. Так, у питанні з «*don't you*» виразно прозвучить [tʃ], а в слові «*educate*» – [dʒ]. Спрошеність австралійської англійської видно за двома ознаками. По-перше, в Австралії замість назального звуку [ŋ] в закінченнях слів на *-ing* звучить звичайний [n]. По-друге, якщо слово закінчується на літеру «t», замість звуку [t] австралієць, швидше за все, використовує гортанну смичку ([ʔ]) [3, с. 45-67].

Розглянуті акценти можуть відрізнятися залежно від соціального класу і змінюватися залежно від штату; вони найвідчутніші у віддалених регіонах.

Список використаних джерел:

1. Cox F., Palethorpe S. The changing face of Australian English vowels. *Varieties of English Around the World. English in Australia*. John Benjamins Publishing Company, 2001. Vol. 26. P. 17-44.
2. Schneider E. *English Around the World*. New York: Cambridge University Press, 2011. P. 118-122.
3. Tollfree L. Variation and change in Australian English Consonants. Reduction of [t]. *Varieties of English Around the World. English in Australia*. John Benjamins Publishing Company, 2001. Vol. 26. P. 45-67.
4. Мартинюк О. Лексико-стилістичні та фонетичні особливості австралійського варіанту англійської мови у контексті лінгвокраїнознавчих дисциплін. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства: збірник наукових праць*. Хмельницький: ХНУ, 2020. №19. С.29-35.

Алла Марчишина
(Кам'янець-Подільський національний
університет імені Івана Огієнка)

Галина Черенько
(Кам'янець-Подільський ліцей № 2 ім. Т. Г.Шевченка)

ТЕКСТ ЯК ОБ'ЄКТ ТА ІНСТРУМЕНТ НАВЧАННЯ Й ВИХОВАННЯ

Навчання у закладі освіти – це певним чином організована пізнавальна діяльність, унаслідок якої ті, хто навчаються, здобувають нові знання, опановує уміння й навички, а ті, хто навчає, передають свій досвід (емпіричний, аналітичний, практичний) та здійснюють вплив на пізнавальну активність перших. Відтак, пізнання – це активний процес, у якому беруть участь щонайменше два суб'єкти, кожен із яких, зі свого боку, залучений у нього, виконуючи свою роль. Інтерація між цими двома актантами забезпечується певними інструментами, серед яких традиційно розрізняємо методи і прийоми.

Однак представлена процедура – це матриця, у яку вписується найголовніший складник – зміст навчання. Складником змісту навчання дисциплін філологічного профілю є текст. Це багатогранне поняття наділене розгалуженою семантичною структурою, окремі компоненти якої актуалізуються не тільки у лінгвальному контексті, а й у ширшій контекстуальній площині – галузі знання, дискурсі, стилістичному реєстрі тощо. Для початку розглянемо системні характеристики лексеми «текст», представлені в лексикографічних джерелах. Академічне видання тлумачного словника української мови пропонує такі компоненти значення: письмова чи друкована авторська праця, документ; папір з написаними авторськими словами; зміст словесного твору; частина друкарського набору; літературний чи інший твір для читання; шрифт певного розміру [5, с. 57]. Зважаючи на час публікації цього видання, розуміємо, що з тих пір пройшло майже півстоліття, і цей хронологічний проміжок суттєво позначився на семантиці самої лексеми та поняття, яке вона позначає. Тому додамо, що текст – це дані, представлені

знаками й згруповані у слова, речення, абзаци тощо, які піддаються інтерпретації й розкривають зміст усього, що оточує [1]; це «комплекс вербальних знаків природної мови, що характеризується формально-змістовою цілісністю та прагматично-комунікативною єдністю» [3, с. 12]. Текст розглядається навіть як усний чи писемний мовленнєвий масив, наділений послідовністю викладу й об'єднаний тематичною цілісністю [6, с. 679], який, крім того, є комплексом взаємопов'язаних думок і суджень [2, с. 414]. Як бачимо, осучаснене тлумачення тексту розширює сферу застосування як номінації поняття, так і дозволяє заучити під «парасольку» цієї семантики значно більший фрагмент дійсності, позначуваний як «текст».

Отже, текст як об'єкт вивчення, виходячи із наведених дефініцій, становить інтерес для мовознавства й літературознавства. У закладах загальної середньої освіти текст розглядають на уроках мови і літератури. У мовному аспекті, текст слугує ілюстративним елементом, матеріалом для виконання вправ лексичного, граматичного, синтаксичного й стилістичного характеру. Тому, для кращої орієнтації у виборі навчальних текстів, варто керуватися категоріями, якими наділений кожен текст загалом і окремі комунікативно-прагматичні типи, зокрема.

Почнемо з текстової зв'язності, чи, по-іншому, когезії. Енциклопедичне тлумачення подає таку семантику цього терміна: це категорія, яка забезпечує структурно-граматичну єдність за допомогою формальних засобів зв'язку [4, с. 210]. Отже, учні можуть встановити, яку роль у тексті відіграє узгодженість морфологічних категорій слів, синтаксичні відношення сурядності й підрядності тощо у «зовнішній» оформленості тексту. Текстова зв'язність заснована на використанні форм зв'язку (граматичних, лексичних), які забезпечують плинність оповіді, логічну послідовність подій чи думок, причинно-наслідкові комбінації. Вдало підібраний текст навчаче учня формувати своє висловлення, структурувати мовлення.

Категорія цілісності (когерентності) наповнена таким змістом: змістове підґрунтя, семантичне й стилістичне узгодження складників, спільна прагматична мета, орієнтована на когнітивну інтегрованість тексту [4, с. 210]. Ця категорія передбачає експлікацію фонових знань учня.

Якщо зв'язність – поняття логічного плану, то цілісність активує психологічні процеси. Вона здійснює семантичне об'єднання усіх частин тексту в єдине ціле і зазвичай досягається активізацією асоціативних зв'язків та попереднього досвіду мовця. Вміння цілісно сприймати текст, з одного боку, вимагає навичок роботи з надфразними єдностями, а з іншого – формує вміння цілісного бачення тексту як лінгвальної одиниці, навички будувати власне мовлення з урахуванням глибинного розуміння ситуації й мети комунікації.

До базових категорій тексту відносимо інформативність, яка експлікує емпіричне наповнення, розшароване на такі інформаційні плани як фактуальність, підтекст, концепт, аксіологічність [4, с. 195]. Опрацьовуючи текст як елемент шкільної програми, учень активує роботу свідомості, трансформуючи матеріальну форму знака (букви, слова, розділові знаки, шрифт, абзаци) у нематеріальні образи, відчуття, емпатію, ідею. Здобувачі освіти підключаються до «семантичного універсуму культури» [там само] й шукають свою власну, усвідомлену місію у суспільстві.

Підсумовуючи, зазначимо, що роль тексту на уроці, у позаурочних заходах, у сімейному вихованні важко переоцінити. Підбираючи текстові зразки для залучення у навчально-виховний процес, варто враховувати, який вплив ця мовна одиниця матиме на свого юного реципієнта.

Список використаних джерел:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови. URL: <https://slovnkyk.me/dict/vts/%D1%82%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82>
2. Ковалик І. Питання українського і слов'янського мовознавства. Львів-Івано-Франківськ: Львівський нац. ун-т ім. І. Франка; Прикарпатський нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2008. 496 с.
3. Кондратенко Н. В. Синтаксис українського модерністського і постмодерністського художнього дискурсу: монографія. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2012. 328 с.
4. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2006. 716 с.
5. Словник української мови: в 11 томах. Том 10, 1979. 658 с.
6. Українська мова: енциклопедія. Київ: Вид-во «Укр. енцикл.» ім. М. Бажана, 2004. 824 с.

Марія Матковська
*(Кам'янець-Подільський національний
університет імені Івана Огієнка)*

ДИСТАНЦІЙНІСТЬ ЯК ЦІННІСНА НАЦІОНАЛЬНО- СПЕЦИФІЧНА ОСОБЛИВІСТЬ КОМУНІКАТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ БРИТАНЦІВ

Для носіїв британської культури не характерно вдаватися до емоцій – згідно з «неписаними правилами», а характерно приховувати власні почуття, переключаючи увагу на почуття інших. Емоційна стриманість британців, як відомо, корениться в традиціях протестантського виховання, які приписують утримуватися від відкритого прояву емоцій практично у всіх життєвих ситуаціях. У носіїв британської культури емоційна поведінка пов'язується, перш за все, з нераціональністю, суб'єктивністю та іншими негативними характеристиками [1, с. 16-21].

Говорячи про національно-специфічні особливості комунікативної поведінки британців, варто звернути увагу і на невербальну поведінку, до якої відноситься комунікативна категорія дистанційності. Дистанційність лежить в основі базових ціннісних орієнтацій британців – у відношенні до простору і часу, особи і влади. В процесі спілкування дистанціювання може слугувати могутнім інструментом впливу на оточуючих; це свого роду мистецтво, що дозволяє як у прямому розумінні слова, так і абстрактно регулювати ступінь близькості чи віддаленості співрозмовників, створюючи, при необхідності, непереборні перешкоди для захисту своєї території. Особистий простір є важливим невербальним компонентом британської культури [3, с. 96-98]. В британців особистий простір є значно більшим, ніж в українців, і значно краще захищеним. Незнання того, що британці надто стримано ставляться до фізичного контакту при спілкуванні, може стати причиною комунікативної невдачі. Взагалі, знання законів невербальної комунікації в іншій культурі допомагає уникнути різноманітних казусів, що виникають через таку неграмотність. По аналогії з мовою простору будь-якій культурі властива своя неповторна мова часу, за допомогою якого можна виразити ставлення до людини, позначивши її місце в

соціальної ієрархії. «Дистанціювання часом» в таких, наприклад, формах, як вимушене очікування, відсутність завчасного сповіщення про майбутні заходи може сприйматися британцями як серйозна образа. Будь-яке порушення часових зон (запізнення, несвоєчасно здані документи, тривалий візит або розмова, втручання в бесіду сторонніх, незапланована зміна намічених термінів) викликає наслідки, подібні до порушення зон просторових, і розцінюється як замах на вільний час, що рівноцінно вторгненню на особисту територію [1, с. 29; 3, с. 48-52].

На поняття дистанції, що розділяє учасників спілкування, необхідно звернути увагу розглядаючи національно-специфічні норми етикету англомовного суспільства. Етикет складається з формальних моделей-формул поведінки, що відтворюються в типових комунікативних ситуаціях. Саме у ньому найпомітніше виявляється стан мовної культури, духовні цінності, етичні орієнтації суспільства, характер взаємин між людьми. Це та сфера мови і культури, до якої мають причетність усі члени суспільства, на яких соціальних щаблях вони б не перебували. Порушення формули свідчить або про свідому зміну статусних відносин, або про приналежність того, хто говорить, до іншої культурної спільноти людей. Звернення по імені співвідноситься з інтимною або персональною дистанцією, а звернення по прізвищу або по офіційному титулу – з соціальною дистанцією. Звернення по прізвищу або за посадою означає, що той, хто говорить або не вважає адресата рівним собі, або демонструє своє негативне ставлення до партнера. Використання посади або титулу без прізвища як звернення є сигналом того, що той, хто говорить, належить до іншої соціальної групи людей, зокрема до допоміжного персоналу. Вживання прізвища без титулу в тій ситуації, коли адресат за своїм статусом дещо нижче того, хто говорить, закріплює статусну нерівність. Вживання імені в офіційній формулі (замість *Mister Smithson* – *Mister Charles Smithson* або навіть *Mister Charles*) є характерне для недостатньо освіченої частини населення. Англійці гостро переживають свій соціальний статус, і тому відносини статусної нерівності, постійного відчуття свого місця на соціальних сходах отримують варіативне і детальне вираження в англійській лінгвокультурі [1, с. 86-87; 3, с. 148-149].

Проілюструємо можливості реалізації цієї тактики на наступних прикладах з творів Дж. Фаулза: *I **thought** you **could let** me go out to breathe a fresh air* [2, p. 267] – (*request*); *I **shall be happy to provide** a home for such a person* [2, p. 137] – (*suggestion/offer*); ***Shall we go out** for a meal somewhere downtown?* [2, p. 63] – (*suggestion/offer*); *How much **did** you **intend to spend** on buying the collection of books on art, records and clothes for me?* [2, c. 118] – (*polite enquiry*).

Таким чином, зсув часового плану можна використовувати як граматичний засіб зниження категоричності вислову, для того, щоб додати інструкціям, розпорядженням або наказам вид ввічливого прохання і надати тактовної форми питанням особистого характеру, вираженню намірів, різного роду пропозиціям та ін. При вирішенні таких мовних задач в якості свого роду «дистанціюючих структур» доречніше вживати вислови не в Present Simple, а Past або Future, які припускають певний зсув у минуле або майбутнє щодо моменту мовлення, що дає свободу вибору реплік у відповідь. Уявлення людини про навколишню об'єктивну реальність та спосіб, яким вона класифікує світ, виражаються в його мові; з іншої сторони, мова – це єдиний засіб, який допоможе нам проникнути у приховану від нас сферу ментальності, так як вона детермінує спосіб поділу світу в тій чи іншій культурі.

Список використаних джерел:

1. Brown P., Levinson S. Politeness: Some Universals in Language Usage. Cambridge: Cambridge University Press, 1987. 345 p.
2. Fowles J. The Collector. London: Pan Books Ltd, Cavaye Place, 1986. 388 p.
3. Wierzbicka A. Understanding cultures through their key words: English, Russian, Polish, German, and Japanese. New York, Oxford: Oxford University Press, 1997. 328 p.

ОСОБЛИВОСТІ ОНОМАСТИЧНОГО ПРОСТОРУ ТВОРІВ ЖАНРУ ФЕНТЕЗИ

Власні імена та назви, що утворюють у мові великий пласт лексики, привертають увагу учених з давніх пір. Їх своєрідність дозволила виокремити їх вивчення в окрему науку – ономастику. Ономастика вивчає основні закономірності історії, розвитку і функціонування власного імені [3; 4]. Залежно від типу імен, що вивчаються, ономастика підрозділяється на окремі галузі, а саме антропонімію, топонімію тощо [1]. Власне ім'я будь-якого типу є невід'ємним компонентом в арсеналі засобів художньої виразності твору словесно-художньої творчості.

У мовному середовищі вони мають складну смислову структуру, унікальні особливості форми та етимології, численні зв'язки з іншими одиницями і категоріями мови. При перекладі імені на іншу мову велика частина цих властивостей втрачається. Якщо не знати або ігнорувати ці особливості, то передача імені на іншу лінгвістичну основу може не полегшити, а, навпаки, ускладнити ідентифікацію носія імені [1, с. 62]. Серед небагатьох наукових праць з перекладу, де глибоко аналізується передача власного імені, можна назвати праці А. Гудманяна, С. Влахова і С. Флоріна, О. Коваленко та ін. Проблема передачі власних імен набуває особливої актуальності для перекладачів, оскільки за загальноприйнятими правилами власні імена транслітерують або транскрибують. Проте, фонологічні особливості мов, відмінності в системах письма надзвичайно сильно впливають на форму імені і руйнують його тотожність при перекладі. Питання про власну назву, що перекладається, виникає і у тому випадку, коли перекладач стикається із смисловими іменами і прізвищами. Закладена в значущих іменах смислова і емоційна інформація має бути виявлена при перекладі і втілена в новій формі. Значуще ім'я вимагає від читача розуміння його внутрішньої форми і сприйняття його образності [3]. Читач тексту перекладу втрачає можливості так повно, як і читач оригіналу, насолодитися усією своєрідністю книги, її духом,

відчуті тонкі відтінки сенсу, зрозуміти жарти, засновані на двоякому тлумаченні будь-якого прізвища або географічної назви. Вважається, що власні імена “перекладаються” автоматично, суто формально. З огляду на це, А. Гудманян зауважує, що результатом подібного формального підходу є численні помилки, різночитання, неточності в перекладі текстів та використанням іншомовних імен та назв. І навпаки, “точність” передачі призводить до виникнення незручних, немилозвучних або безглузвих імен та назв [2]. Переклад художніх творів жанру фентезі це певною мірою виклик майстерності перекладача, адже потребує не тільки високого рівня володіння мовою оригіналу та мовою перекладу, але й залучення чималого обсягу фонових знань та творчого підходу.

Фентезі – літературний жанр фантастичної літератури, дія якого відбувається у вигаданому світі, де чудеса і вигадка нашого світу є реальністю. Магія й інші надприродні явища не обов’язково повинні бути головними елементами сюжету, теми чи місця дії, проте в будь-якому випадку вони присутні у творі як частина картини світу. Багато історій цього жанру відбуваються у вигаданих світах, де чари є звичною справою. Як правило, від наукової фантастики і літератури жахів, фентезі відрізняється відсутністю (псевдо)-наукових та макабричних тем, хоча усі три жанри мають багато спільного.

У художній літературі переважає умовно середньовічна форма жанру фентезі, особливо після всесвітнього успіху трилогії «Володар Перснів» Дж. Р. Р. Толкіна. Проте, в ширшому значенні фентезійний жанр включає в себе твори багатьох письменників, художників, кінорежисерів і музикантів – починаючи від стародавніх міфів та легенд і закінчуючи сучасними творами, популярними серед широкого загалу.

Найголовнішими рисами жанру є фантастичні елементи, включені у внутрішньо цілісне місце дії, а незмінною темою – запозичення з міфології та фольклору. Така структура допускає існування будь-якого фантастичного елементу: він може бути прихованим, або проникати в реальний світ, може втягувати героїв у світ із саме такими елементами, або може відбуватися у вигаданому світі, в якому такі елементи є невід’ємною частиною. По суті, фе-

нтезійний світ керується законами, які сам створює, дозволяючи використання магії та інших фантастичних прийомів, однак залишаючись внутрішньо цілісним.

Особливість жанру фентезі на мовному рівні, зокрема ономастичному, відображається у сфері словотвору і лексики, адже автору потрібно придумувати імена та назви для людей, тварин, представників інших рас, міст, магичних сил і тощо. Певні труднощі можуть виникати при перекладі таких мовних одиниць, адже перекладачу необхідно зберегти прагматизм і основне значення тієї чи іншої власної назви.

У мові твору фентезі власні імена наповнюються змістом, який містить усі знання комунікантів стосовно певного об'єкту, і розрізняються повнотою якісної і кількісної інформації, але “обов'язково містять суб'єктивне відношення до референта” [2, с. 27]. При виборі імен для своїх персонажів письменник звертає увагу на фонемний і морфемний склад, які здатні передавати додаткові емоційно-експресивні відтінки. При цьому автор орієнтується на реальний іменник, загальноприйняту в цій культурі формулу, за допомогою якої можна передати інформацію про національне, вікове, соціальне положення героя.

О. Карпенко зазначає, що літературна ономастика народжується на основі вільного творчого пошуку, вибору, здійснюваного письменником відповідно до жанру і стилю тексту, – на відміну від природного і тривалого історичного розвитку реальної ономастики в певному соціальному середовищі і мові народу [4, с. 27].

Список використаних джерел:

1. Бережна М. В. Тринадцять етапів перекладу власних назв та імен. *Вісник СумДУ. Філологія*. 2007. № 1. С. 62-67.
2. Гудманян А. Г. Відтворення власних назв у перекладі: автореф. дис. ... д-ра філол. наук: 10.02.16. Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ, 2000. 40 с.
3. Зайцева К. Б. Англійська стилістична ономастика. *Тексти лекцій*. Одеса: Типографія “Одеського вісника”, 1983. 51 с.
4. Карпенко О. Ю. Проблематика когнітивної ономастики. Одеса: Астропринт, 2006. 325 с.

Ірина Мельник

*(Кам'янець-Подільський національний
університет імені Івана Огієнка)*

ОСОБЛИВОСТІ ІНСТИТУЦІЙНОГО ДИСКУРСУ У КОМУНІКАТИВНИХ СИТУАЦІЙ ПРОВОКАЦІЙНОГО МОВЛЕННЯ

Мовна комунікація як процес, що розгортається в часі й просторі, здійснюється з використанням конкретної мови і поєднується з конкретними соціальними, фізичними, психічними, когнітивними діями та станами, супроводжується взаємодією з різноманітними суб'єктами, об'єктами тощо. Таку вербалізовану мовленнєво-мисленнєву діяльність, складовими якої є мовні і позамовні компоненти, прийнято називати дискурсом [2, с. 90].

Інституційний дискурс займає особливе місце в сучасній лінгвістиці, оскільки дослідження процесу спілкування в різних сферах людської діяльності постає актуальним, тому в центрі наукової уваги перебувають різні типи інституційного дискурсу (юридичний, корпоративний, медичний тощо), які розкривають спілкування у межах певних статусно-рольових відносин.

Мовленнєва поведінка в рамках міжособистісного спілкування підпорядковується законам статусно-рольової взаємодії. Соціальна роль – це нормативна, ухвалена суспільством модель поведінки, яка очікується від кожного, хто займає певну позицію. Соціальна роль або статус – формально встановлена позиція індивіда в ієрархії соціальної групи. Статус характеризує місце людини на вертикальній осі. Соціально-рольове спілкування засноване на очікуванні того, що мовна особистість буде дотримуватись мовленнєвих норм, які є властивими для її позиції в суспільстві і характеру взаємовідносин із співрозмовником. Існує два типи ситуацій рольового спілкування: симетричні та асиметричні. Перші характеризуються рівністю соціального статусу співрозмовників; інші демонструють різну позицію учасників комунікації в процесі спілкування [1, с. 82-83].

Інституційний дискурс є спеціалізованим клішованим різновидом спілкування між людьми, які можуть не знати

один одного, але повинні спілкуватися відповідно до норм цього соціуму.

Основними системотвірними ознаками інституційного дискурсу є наміри та учасники спілкування. Зазвичай комуніканти утворюють реляційну пару “агент” (представник інституту) та “клієнт”, перший з яких має право давати розпорядження, спонукати до дії, навчати (наприклад: учитель, суддя, лікар та ін.), а інший – учень, підсудний або пацієнт – звертається до нього, реалізуючи нормативно-ціннісні наміри певної інституційної сфери спілкування. Така пара статусно нерівних учасників комунікації є ніби ядром, навколо якого виокремлюється спілкування між “представниками інституту” та “клієнтами”, а також контакти “представника інституту” з людиною, яка взагалі не має відношення до цієї соціальної групи [1, с. 40]. На характер ситуацій інституційного дискурсу мають вплив учасники спілкування, умови спілкування, мотиви, наміри і стратегії, тональність, стиль і жанр спілкування тощо.

Провокаційне мовлення, як і будь-який тип спілкування, відбувається в рамках комунікативної ситуації, тобто обставин, що вимагають певного стилю мовленнєвої поведінки і у подальшому впливають на успішність чи неуспішність комунікативного процесу.

Ситуації провокаційного спілкування пов'язані з інтенційною спрямованістю комунікації, адже комуніканти вступають у процес спілкування із суб'єктивними мотивами, які, власне, його стимулюють. Учасники комунікації змушені проектувати та корегувати свої мовленнєві дії відповідно до комунікативної ситуації, що складалась, та поставленої мети, тобто запланованого стратегічного результату, на котрий скероване спілкування. Планування провокатором мовленнєвої поведінки – це не просто логічне проектування мовних висловів, а частина інтерактивного процесу, в якому реципієнт не пасивно сприймає текст-повідомлення, а активно інтерпретує мовленнєві дії адресанта-провокатора, реалізуючи власний стратегічний напрям.

Характерною ознакою для комунікативних ситуацій провокаційного мовлення інституційного типу дискурсу є те, що провокатор та/або реципієнт є представниками тієї чи іншої соціальної групи або суспільного інституту, які для реалізації свого інтенційного наміру, тобто отри-

мання інформації, вдаються до мовленнєвого впливу, застосовуючи кооперативні/некооперативні стратегії спілкування з урахуванням комунікативних та соціальних ролей співрозмовників, типів їх мовних особистостей, стилю спілкування тощо.

Провокаційне мовлення в інституційному дискурсі – це спілкування комунікантів в умовах асиметрії, оскільки провокатор та реципієнт мають нерівні соціально-рольові та комунікативні статуси. Провокатор в інституційному типі дискурсу – носій певної соціальної ролі. У межах комунікативних ситуацій інституційного дискурсу провокаційне мовлення постає у вигляді опозиції провокатор-реципієнт.

Отже, провокаційне мовлення в межах інституційного дискурсу постає у вигляді статусно нерівної пари комунікантів. Комунікативні ситуації провокаційного мовлення інституційного дискурсу характеризуються офіційністю, нерівністю соціально-рольових та комунікативних статусів, асиметрією міжособистісних стосунків.

Список використаних джерел

1. Седов К. Ф. Дискурс и личность: эволюция коммуникативной компетенции. Москва, 2004. 320 с.
2. Яшенкова О. В. Основы теории мовної комунікації: навч. посіб. Київ. 2010. 312 с.

Тетяна Мітроусова
*(Кам'янець-Подільський національний
університет імені Івана Огієнка)*

THE PECULIARITY OF ENGLISH GLOBAL DIVERSITY

The traditional distinction between language and variety is increasingly difficult to find nowadays in multilingual world. The scholars Kortmann and Lunkenheimer [4] inform about seventy-six varieties of English, though the number is open to debate as the precise number of languages in the world. As Mair reminds, different varieties of English tend to be construent in terms of territorial boundaries, often representing political borders. Such territories may have more than one variety or one variety may be used across several territories [3, p. 254].

Due to De Swaan's [2] World Language System, English – as the hyper-central language – is relevant for everybody these days, wherever they live. If to extend De Swaan's model – American, rather than British English is here considered the most important variety of English. Post-colonial Englishes such as Nigerian and Indian English are listed among the super-central varieties, since they are relevant for very large numbers of speakers, along with Irish English, New Zealand English, Jamaican English, Ghanaian English, etc.

Borrowings from American English can be easily detected in British, Australian, Indian, Irish, and Ghanaian English, though the opposite direction of lexical transfer is less likely to occur. The same holds for norms of pronunciation, orthographical conventions, and perhaps even grammatical features, although influence in the latter domain can primarily be expected to manifest itself in terms of distributional shifts. Similarly, British English serves as a model for Irish English, Indian English, exerts influence on Sri Lankan English, and Australian English on New Zealand English and the variety of English spoken on Papua New Guinea. Mair [3] further proposes to extend the De Swaan's model so as to include non-standard varieties of English: African American Vernacular English and Jamaican Creole count as super-central non-standard varieties, since they exert substantial influence on several standard and nonstandard varieties

through popular culture. Mair points out that since speakers from different varieties frequently meet due to easy and fast global transport, so the question where the language ends and another begins becomes increasingly difficult to answer.

What linguists working in variation studies call “variable” and “value” (or “variant”), translates into “categories” and their means of encoding in typology. Across varieties of English, for example, the variable *-ing* may assume either the values /ɪn/ or /ɪŋ/, the third person singular agreement suffix – another variable – either *-s* or zero as values, and the variable relative marker may take up the values *what*, *that*, *at*, *as*, or *zero*, amongst others. The values are subject to well known conditioning factors such as region, age, ethnic background, sex, level of formality, i.e. topographic and social dimensions, as well as those relating to the situational and linguistic context.

The researchers in the field claim that the logically conceivable space of language variation is heavily constrained. This space keeps focal areas of cognitive domains and means of their encoding that can be consistently encountered in languages of different provenance. Typological research has uncovered several grammatical subsystems that are sensitive to the hierarchy, including person and number marking, word order and case marking [1]. As far as varieties of English are concerned, it is primarily pronominal gender and case marking that can be related to it. Grammatical phenomena in standard and non-standard varieties select different values on these hierarchies and can thus be systematically related to one another. This is not to say, however, that all variation manifested by World Englishes can be modelled in this way. Non-standard features sometimes exhibit greater harmony with cross-linguistic generalizations than the corresponding standard features. If these represent the preferred typological states, they arguably do not spread into the standard varieties due to the World System of Englishes.

Today’s diversity of varieties of English is the product of historical migration and many similarities and differences between them can be explained in such terms: similarities between traditional Newfoundland English / Irish English as well as the dialects of Southwest England, the presence of African American Vernacular English in Nova Scotia, Sierra

Leone and Liberia. Due to globalization and extensive social media use, some countries are currently witnessing a shift in the status of English from a foreign to a second language. This shift is practically complete in Scandinavian countries and the Netherlands, but ongoing in Germany and other European countries.

World Englishes have been approached from a multitude of perspectives. More recent approaches focus on the nativization, appropriation and diversification of English in new areas as well as matters of contact-induced change due to interaction with local languages and its use by multilingual speakers.

References:

1. Croft W. *Typology and Universals*. Cambridge: Cambridge University Press, 2004. 337 p.
2. De Swaan A. *The World Language System. A Political Sociology and Political Economy of Language*. Cambridge: Polity. 2001. 350 p.
3. Mair C. The World System of Englishes. Accounting for the transnational importance of mobile and mediated vernaculars. *English World-Wide*. 2013. Vol. 34 (3). P. 253-278.
4. *The Electronic World Atlas of Varieties of English* / eds. B. Kortmann, K. Lunkenheimer. Leipzig: Max Planck Institute for Evolutionary Anthropology. 2013. URL: <http://ewaveatlas.org>. (last accessed: 10.03.2023).

Тетяна Міщенко
(Ніжинський державний університет
імені Миколи Гоголя)

КВАНТИФІКАТОРИ ЯК ЗАСОБИ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ ВПЛИВУ НА ЕМОЦІЇ ЧИТАЧІВ В АНГЛОМОВНОМУ НОВИННОМУ ДИСКУРСІ

В сучасному інформаційному суспільстві новинні ЗМІ конкурують за увагу якомога ширшої аудиторії з метою формування певної суспільної думки з приводу подій у різних сферах людського життя. З цією метою медіа вдаються до риторичних способів впливу – логосу, етосу, пафосу.

Невід’ємним елементом новинних повідомлень є квантифікатори такі, як many, all, three, a large amount of і т.п., тобто одиниці, що позначають кількість, [7, с. 116], і традиційно вважаються інструментом логосу [8, с. 475], покликаною апелювати до розуму через аргументацію, представлену тезою та аргументами, які її доводять [4, с. 25; 3, с.82]. Досліджувані одиниці можуть вживатися як у складі аргументативної структури, так і як її окремих елемент [2, с. 40], створюючи ефект об’єктивності за рахунок уточнення кількісних параметрів подій [1, с. 144].

*Медіа використовують квантифікатори для посилення ефектів осуду, поваги чи подиву, близькі до пафосу [2, с. 41], призначеного для збудження емоційної реакції аудиторії [5, с. 47] через апеляцію до базових потреб: фізіологічних, у безпеці, в належності, репутації і самоактуалізації [6, с. 35-47]. Проведений нами аналіз статей новинного сайту BBC (<http://www.bbc.com/news>) виявив, що квантифікатори слугують не лише засобами впливу через логос, а й підсилюють ефекти задоволення чи дефіциту потреб, тобто допомагають впливати на емоції читачів. Наприклад, у заголовку *'Five hours' sleep is tipping point for bad health* (www.bbc.com 19.10.2022) іменник *sleep* відсилає до фізіологічної потреби у сні, а квантифікативне словосполучення *five hours'* створює ефект дефіциту вказаної потреби, що у свою чергу призводить до порушення безпеки внаслідок погіршення здоров’я, вербалізованого виразом *bad health*.*

Ефект втрати безпеки у статті про зміну клімату посилюється квантифікаторами *mass* в реченні (1) та *millions* у прикладі (2), які вказують на великі масштаби загрози вимирання видів рослин і тварин (*extinction of species*) та втрати людьми житла (*losing their homes*), що може зачепити будь-яку країну світу, а підвищення температури на більш ніж чотири градуси (4C) представлено як джерело загрози.

Left unchecked, humans and nature will experience catastrophic warming, with worsening droughts, rising sea levels and mass extinction of species. (2) If nothing is done, scientists think global warming could exceed 4C in the future, leading to devastating heatwaves, millions losing their homes to rising sea levels, and the irreversible loss of plant and animal species (www.bbc.com 02.11.2022).

Взаємодія квантифікаторів з одиницями на позначення соціальних чи професійних груп активує потребу в належності, що демонструє сполучення квантифікатора *few* з іменником *teachers* в (1), які у (2) називаються одиницями *many* й *all*: (1) *However few teachers will feel like celebrating a victory.* (2) *Many were saddened that industrial action on this scale was necessary and were all too aware of the potential impact of strikes on children, teenagers and families.* (www.bbc.com 11.03.2023). У наведених прикладах взаємодія усіх трьох квантифікаторів – *few* “мало”, *many* “багато” й *all* “всі” – формує ефект поступового об’єднання вчителів, серед яких невелика кількість задоволена результатами страйку (*celebrating a victory*), багато засмучені необхідністю проводити страйк (*saddened that industrial action on this scale was necessary*), і обидві ці групи об’єднуються, на що вказує займенник *all*, у думці про негативні наслідки страйкування освітян на дітей та їхні сім’ї.

Таким чином, квантифікатори є засобом медійного впливу на аудиторію через потреби, та пов’язані з ними емоції. Взаємодія кількох досліджуваних одиниць відбиває поступове посилення ефектів. Залежно від сполучуваності квантифікатори інтенсифікують враження задоволення або дефіциту однієї потреби чи допомагають створювати комбіновані ефекти.

Список використаних джерел:

1. Набок А. І. Вербалізація ефектів об'єктивності та суб'єктивності в англомовному новинному інтернет-дискурсі: когнітивно-риторичний аспект: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. Ніжин, 2017. 240 с.
2. Поталенко С. І. Когнітивна медіа-риторика: буття конфлікту-кризи в англомовних інтернет-новинах: монографія. Київ: Видавничий центр КНЛУ, 2021. 299 с.
3. Талавіра Н. М. Опосередковане переконання при висвітленні публічного виступу у новинах: етос, пафос чи логос? *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2022. Вип. 1 (31). С. 81-84.
4. Щербак О. М. Дискурс німецькомовних інтернет-новин: лінгвориторичний аспект: дис.... канд. філол. наук: 10.02.04. Ніжин, 2016. 216 с.
5. Leith S. You Talkin' to me? Rhetoric from Aristotle to Obama. London: Profile Books, 2011. 296 p.
6. Maslow A. Motivation and Personality. N.Y.: Harper&Row Publishers, 1970. 368 p.
7. Radden G., Dirven R. Cognitive English Grammar. Amsterdam, Phil.: John BenjaminsPublishing Company, 2007. 374 p.
8. Sloane T. O. Encyclopedia of Rhetoric. Oxford: Oxford University Press, 2001. 856 p.

Kateryna Motiash
(Nizhyn lyceum)

Nataliia Talavira
(Nizhyn Mykola Gogol State University)

VERBALIZATION OF ZELENSKY'S IMAGE IN ENGLISH ONLINE NEWS AT THE BEGINNING OF HIS POLITICAL CAREER

Recently image has become a popular object of research as linguists focus on the way politicians, celebrities, in fact, any public person can be represented in various media. The naïve understanding of image is that it denotes a popular conception (as of a person, institution, or nation) projected especially through mass media [2]. Scientific investigations concentrate on an intentionally created visual impression of a person, implemented in the context of the limited information, time and even the negligence of the interlocutor [1, p. 116]. Modern Internet discourse is a good material to analyze linguistic means of creating an image of a famous person.

It should be noted that every discourse including internet exists in the texts which are characterized with a special kind of grammar, vocabulary and syntax. There are 2 types of discourse: spoken and written. Internet discourse is a written communication with readers in the interactive form, which contains all kinds of discourse but doesn't belong to any of them [3]. It is characterized as a global intercultural phenomenon, it have no time, gender or race limits. It can have some influence on people mind (opinion). It often happens in real time and presents information to a global audience.

One of the most widespread internet genres is online news texts that inform mass audience about the latest events in the world, give facts and name consequences of certain situations. Internet news texts also impose their idea, vision of the situation and its evaluation. That is why news discourse is often used to create a positive image of a politician.

Volodymyr Zelensky has become an international media person due to the current situation in the country leading a fierce fight against the enemy. His photos are on the front pages of numerous media outlets, his interviews are in vari-

ous newspapers and magazines. Furthermore, there is a wide range of articles about the war in Ukraine where the president is often mentioned. Still, we can also find news texts written at the beginning of his political career and analyze the image of the president at that period.

As is known, Zelensky used to be an entertainer, that why first articles dedicated to him focus on this aspect of his biography. From the linguistic viewpoint, his image is created with the help of nominative units representing his previous experience, e.g. *a comic president* (www.bbc.com, 22.04.2019). In this word combination the adjective 'comic' indicates that the candidate for president is connected with entertainment and makes people laugh [3]. Besides, the news text concentrates on the personal characteristics of Zelensky, e.g. *he's a likeable, fun guy* (www.bbc.com, 22.04.2019). In the cited sentence, the attributes highlight the fact that he is pleasant and not very serious [4], while the informal noun 'guy' indicates familiarity in the attitude to a future politician. The image also is made up of his lack of any political experience, e.g. *shunned political speeches; made his ignorance a virtue* (www.bbc.com, 22.04.2019). The cited two phrases accentuate the fact that Zelensky is unqualified and ill-informed in the sphere of politics, that is why his image is rather negative, because he is presented as unprepared for the chosen position and it seems doubtful if he will achieve any success as the president.

Zelensky's absence of the necessary knowledge is represented in the following example: *His only political experience has been playing the role of president* (www.bbc.com 22.05.2019). In this sentence his image is negative due to the word combination 'playing the role of president' and the adverb 'only' which shows that Zelensky has nothing else to succeed.

A lot of people suspected that Zelensky was Kolomoisly's puppet, so they believed that he would be just a "beautiful cover" and the real strength would be under Kolomoisky's control. *'Zelensky had enjoyed the support of oligarch Ihor Kolomoisky, leading many to fear he would turn out to be a puppet leader.'* The noun 'puppet' shows distrustful attitude to the president and his aims.

To conclude, verbalization of the image of Volodymyr Zelensky at the beginning of his career is carried out by the

linguistic units that show his lack of experience, knowledge and skills necessary for the future job, describe him as an ordinary pleasant person casting doubt on his ability to be the leader of the country.

References:

1. Почепцов Г. Г. Имиджология. Москва: SMART BOOK, 2009. 574 с.
2. Britannica. URL: <https://www.britannica.com/> (accessed 21.02.2023).
3. Internet Discourse: The application of discourse analysis to instant messaging communication. URL: https://repository.library.northeastern.edu/downloads/neu:m046sb724?datastream_id=content
4. Macmillan Dictionary. URL: <https://www.macmillandictionary.com> (accessed 21.02.2023).

Olha Nahorna

*(Leonid Yuzkov Khmelnytskyi University
of Management and Law),*

Yaroslav Nahorny

*(Leonid Yuzkov Khmelnytskyi University
of Management and Law)*

TEACHING DISCOURSE MARKERS IN LEGAL ENGLISH TO FUTURE TRANSLATORS

Discourse markers are functional elements that contribute to the coherence and cohesion of discourse and have an essential role both in the interpersonal and in the expressive use of language [3, p. 229]. Discourse markers (linking words, personal pronouns, definite articles, demonstrative pronouns, conjunctions, synonyms) demonstrate the speaker's adherence to the basic patterns of discourse, thus, its adaptation to the relevant context.

Legal English is a very formal, strict and precise type of discourse which is used in legal documents. It often raises problems to non-lawyers as demands conformity to both lin-

guistic and professional standards of behaviour. Here are the most distinguished features of legal English [1, p.41]:

- Long and complex sentences where several clauses are joined together with commas or coordinators (*and/but*);
- Usage of archaic words and phrases (*aforsaid, thereof, thereto*);
- Usage of legal terms (*ad hoc, per ce, pro rata*);
- Passive constructions are common (The inquisitorial system can be defined by...).

This work studies discourse markers related uniquely to legal English and proposes the ways they can be taught to philology students who specialize in legal translation. Furthermore, this research underlines the significance of proper usage of discourse markers in legal English not only by non-native speakers but also by non-lawyers.

Legal texts require the translator to be extremely careful when choosing terms in order to avoid misleading the recipient of the message and be sure that the concept is understood in the way it is used in the original. Appropriate and efficient teaching techniques that can enable students to fully comprehend and master the specifics of discourse markers according to the context of their usage will enhance the professional competence of future translators. Future translators who have not been trained to work with legal text and with discourse markers in particular can fall into the ever-present trap of distortion.

As a rule, discourse markers signal that further information about a previous idea will be given, so usually they fulfil four basic functions [2, p.112]:

- Giving extra information;
- Comparing, contrasting and qualifying;
- Introducing the result of previous information;
- Emphasizing.

There are a number of tasks which will help philology students learn the proper meaning and correct usage of discourse marker (DM). For example:

- *Underline each DM in the sentence.*
- *Complete each sentence with a necessary DM.*
- *Look at the proposed discourse markers and decide what function they realize (nevertheless, despite this, the fact*

that, furthermore, instead, although, consequently, notably, while, besides, however).

- *Put the sentences into the correct order, using DMs as clues.*
- *Complete a body of the letter, using correct DMs.*
- *Work with a partner, take turns rephrasing the sentences from the text using the proposed DMs.*
- *Write a letter of advice to your client explaining the process of establishing a business in the UK. Mind DMs.*

To sum up, strict legal English patterns have many limitations that students need not only to be aware of, but to adhere to. Mastering legal English is a complex process that requires knowledge of grammatical, lexical and discourse patterns. Cohesion, speaker/writer attitudes toward messages, and attitudes toward each other are recorded in the context use of discourse markers.

Competent professionals are able to combine grammatical and lexical structures into coherent and relevant discourse units that meet specific communication goals, thus the purpose of a teacher is to guide students in developing their communication skills. When used correctly, discourse markers become practical and functional tools that facilitate communication and demonstrate social politeness, adaptability, cooperation through language.

References:

1. Krois-Lindner A., Firth M. Introduction to International Legal English. *Cambridge University Press*. 2008. 160 p.
2. Krois-Lindner A. International Legal English. *Cambridge University Press*. 2011. 336 p.
3. Matei M. G. Teaching the pragmatic functions of discourse markers in legal English. *Bulletin of the Transilvania University of Braşov*. 2020. Vol. 13(62). № 2. P. 229-338.

Світлана Никитюк
*(Кам'янець-Подільський національний
університет імені Івана Огієнка)*

АНГЛІЙСЬКОМОВНІ ПОРЕЙОНІМИ ТА ФАЛЕРОНІМИ

Власні назви слугують для найменування людей і тварин, географічних та космічних об'єктів різних класів, а також різних об'єктів матеріальної і духовної культури. Малодослідженими у цій групі залишились англійськомовні порейоніми та фалероніми.

Наприкінці минулого століття термін «порейонім» став узвичаєним для найменування «будь-якого виду транспорту – залізничного, морського, повітряного, а також автомобільного» а для окремих його різновидів були запропоновані нові термінопозначення (наприклад, для назв кораблів – наутоніми або кароніми [2, с. 150].

Мета статті – розгляд характерних англійських назв засобів пересування (порейонімів), орденів та медалей (фалеронімів).

Найстаріші назви – це назви англійських військових кораблів, що зберегли певні традиції у королівському флоті, де послуговувалися різними тенденціями у мотивуванні цих назв. Для надання назв лінійних кораблів у 20-30-х рр. минулого століття використовувалися імена адміралів (Nelson, Benbow, Hood), монархів (Queen Elizabeth), назви колоній (Malaya), різні прикметники (Invincible, Indomitable, Indefatigable) та іменники (Revenge, Repulse). Для крейсерів використовують назви міст і графств (Cape Town, Exeter, York, Norfolk), імена знаменитих мореплавців (Frobisher) і класичні імена (Ceres, Centaur). За традицією, лідери та есмінці отримують імена поетів (Shakespeare, Milton) та відомих аристократів і політичних діячів (Stuart, Warwick); авіаносці називаються: Courageous, Glorious, Argus, Ark Royal; підводні човни: Narwhale, Shark, Sunfish, Thames, Severn.

Є група назв військових кораблів, які традиційно, без змін, передаються із покоління у покоління. У різні століття в морських боях брали участь Victory, Warspite, Orion, Ajax, Swifsure. Назву Royal Sovereign вперше було дано кораблеві у 1485 році.

Власники приватних яхт та човнів не стримували свою фантазію, щоб назвати свої транспортні засоби: Dead Sexy, Mister Sea, Gypsy Moth, Tease, Dancing Girl.

Окреслимо дещо про особливості фалеронімів (власне ім'я будь-якого ордену, медалі). Фалеристика (від лат. *falera*) Походження орденів як відзнак пов'язане із духовно-рицарськими та рицарськими орденами, що існували у Західній Європі з XII ст. за взірцем чернечих орденів. У XIV-XVI ст. широко розповсюджуються придворні ордени, засновані монархами для заохочення дворян. Пізніше ці ордени набули ознаки нагород: Order of the Garter – Орден Підв'язки, заснований королем Едуардом III у 1348 році; число нагороджених не повинно перевищувати 24 людини. Інші вищі нагороди включають: Order of the Bath, Order of Merit, Order of St John, Order of the British Empire, Order of the Thistle, Victoria Cross, Military Cross, Military Medal [1].

Так, поява назв об'єктів матеріальної культури, а саме порейонімів та фалеронімів, зумовлена історичними, релігійними, антропонімічними, традиційними природними чинниками. Використовувалися імена мореплавців, адміралів, поетів, аристократів, політичних діячів, географічні назви, а подекуди просто епатажні назви.

Без сумніву, англійськомовні назви транспорту, орденів та медалей складають значну частину лексики будь-якої мови, і заслуговують ретельного вивчення.

Список використаних джерел:

1. Людмила Зубар. Власні назви космічних транспортних засобів у творах українських письменників-фантастів.
2. Шестакова С. О. Лексико-семантичні інновації у системі української номінації (на матеріалі ергонімів і прагмонімів): дис.... кандидата філол. наук: 10.02.01. Харків, 2002. 241 с.

Ольга Павлик

*(Хмельницький університет управління
та права імені Леоніда Юзькова)*

РОЛЬ ЖЕСТІВ І МІМІКИ В СПІЛКУВАННІ

Комунікація з кожним днем набуває все більшого значення в житті сучасної людини. Окрім різних видів усного та письмового спілкування ми постійно використовуємо і невербальні засоби, аби донести потрібну інформацію та емоційне забарвлення до свого опонента.

Отже, процес обміну різного роду інформацією називається комунікацією. При цьому обмін інформацією може відбуватись за допомогою різних засобів комунікації: як вербальних, так і невербальних. Ці засоби не завжди усним чи письмовими мовними засобами. Адже наше мовлення постійно супроводжується і використанням невербальних засобів: міміки та жестів. Варто лише з'ясувати, коли саме жести і міміку ми можемо розглядати як засоби комунікації. Для цього варто звернутись до дефініцій цих понять.

«Слово «жест» походить від латинського *gestus* і позначає певний рух тіла, який виражає відношення до того, про що говориться, і супроводжує мовлення» [1, с. 238].

Але уже в античні часи такі рухи тіла поділялись на рухи головою, плечей і частинами обличчя (міміка) і рухи руками (жести).

«Слово «міміка» походить від латинського *mimica*, що означає гру обличчям акторів» [1, с. 458]. Наука, яка займається дослідженням значення мови тіла, називається кінестетикою.

Жести та міміка використовуються в якості засобів комунікації з різних причин, позаяк невербальна комунікація відіграє важливу роль. Тому вона стала предметом дослідження різних галузей науки: соціології, лінгвістики, психології, медицини і антропології. За допомогою невербальних засобів можна замінити написане чи сказане слово. А також, за допомогою певного жесту чи міміки слово може набути зовсім іншого значення.

Прагматичний аспект розглядає спілкування лише на рівні мовних і мовленнєвих одиниць і залишає поза увагою невербальні мовні засоби. Але він не дає нам відповіді

на запитання, для чого тоді люди послуговуються жестами і мімікою. Невербальне спілкування є однією із найдавніших форм комунікації, воно існувало ще до появи перших слів. Якщо оратор виступатиме із доповіддю без використання жестів і міміки, то його виступ справлятиме дивне враження. Також і немовля починає своє спілкування із навколишнім світом за допомогою жестів і міміки.

З точки зору герменевтики, людина послуговується багатьма інформаційними каналами. Водночас, потрібно розрізняти свідоме і несвідоме використання міміки і жестів. Іноді оратор свідомо використовує певні невербальні засоби, щоб зробити наголос чи посилити ефект від сказаного. А іноді це відбувається без певного наміру, несвідомо. Між учасниками комунікації завжди встановлюється певний контакт, що виражається у поставі, погляді, жестикуляції та міміці.

Отже, підсумовуючи, можна сказати, що спілкування є неможливим без застосування жестів і міміки, які є невербальними мовними засобами, і слугують для встановлення контакту, вираження відношення до того, про що говориться, а також емоційного стану, намірів і бажання продовжувати спілкування. Жести і міміка є однією із найдавніших форм спілкування, невід'ємною частиною комунікації і мають не бути поза увагою дослідження науковців різних галузей.

Список використаних джерел:

1. Duden.Etymologie: Herkunftswörterbuch der deutschen Sprache, Mannheim, Wien, Zürich, 1989. S. 238.

Ольга Паламар
(Кам'янець-Подільський національний
університет імені Івана Огієнка)

ЕКРАНІЗАЦІЯ ЯК ОПРИЯВНЕННЯ СИНТЕЗУ КІНО ТА ЛІТЕРАТУРИ

Література та кінематограф зближуються і перетікають одне в одного. На початку ХХ ст. кіно осмислюється критиками як новий синтетичний вид мистецтва. Не лише кінематографісти, але й професійні літератори піддаються рефлексії щодо мистецтва майбутнього. Кінематографічні, режисерські елементи, що формуються на основі літературних теорій і практик, усе ж мають суттєвий вплив на синхронну художню свідомість. На перетині двох мистецтв витворюється поетика модернізму з новими мистецькими формами, жанрами та стилями.

Наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. літературна свідомість епохи модернізму корелює із образами *fin de siècle*, кризами цивілізації та християнської доктрини, переосмисленням історії та девальвацією цінностей. Проникнення нового «мистецтва фотогенії» в літературу спричинило суттєві метаморфози, як-от концентрація візуального коду в літературних текстах, звернення авторів до кінематографічних прийомів (що значно розширило межі інтермедіальності) та, врешті, синтез літератури та кіно на різних мистецьких рівнях. Зокрема, одним із таких рівнів є екранізація. Тож метою розвідки є дослідження оприявлення взаємодії кіно та літератури в формі екранного переосмислення та інтерпретації художнього твору, а саме – екранізації.

Екранізація – результат мистецької та технічної взаємодій кіно та літератури. Пригадуємо позицію Андре Базена щодо екранізації – найперше слід зрозуміти що та скільки взяв кінематограф від літератури. Здебільшого кінокартини «не є екранізаціями романів, а деякі епізоди, як-от у фільмі «Пайза», набагато більше зобов'язані Гемінгвею (епізод на болотах) чи Сарояну (неаполітанський епізод), ніж фільм Сема Вуда «По кому подзвін» (1944) своєму першоджерелу» [2, с. 133].

Так, об'єктами кінематографічної інтерпретації ставали, передовсім, найвідоміші твори світової літератури.

Екранізувалася епіка Дені Дідро («Дами Булонського лісу», реж. Робер Брессон») та Жана Бернаноса («Діалог кармеліток», реж. Філіп Агостіні), драма Вільяма Шекспіра («Гамлет», Лоренс Олів'є), готичний роман Брема Стокера («Гість Дракули», Фрідріх Мурнау), Біблія («Євангелія від Матвія», реж. Паоло Пазоліні), казки Шарля Перро («Попелюшка», «Червона шапочка», реж. Жорж Мельєс) та інші.

Так, поезія літератури створюється за допомогою слів, тоді як поезія фільму – за допомогою ритму зорових образів. У «Роздумах про кіномистецтво» Рене Клер аналізує фільм, створений за відомою романтичною поемою – переважна частина титрів складається із поетичних рядків екранізованого твору. Режисер зауважує, що словесна поезія втрачає свою силу в фільмі, так само як візуальний образ, вирваний із кінострічки, втрачатиме силу на сторінках роману [4, с. 88].

Так, у 1927 році, з початком ери екранізації, французький кінематографіст Абель Ганс з ентузіазмом виголошує думку, що відтепер «Шекспір, Ребрант, Бетговен придуть в кіно... Усі легенди, міфології та всі міфи, усі батьки релігії... чекають свого воскресіння під час зйомок, а герої вже товпляться біля воріт» [1, с. 58-59].

Прикметно, що екранізація передбачає два варіанти роботи з літературним матеріалом: коли оригінал є лише джерелом ідеї та запорукою престижу вихідної кінороботи – «Кармен» (реж. Крістен-Жак, 1944), «Пармський монастир» (реж. Крістен-Жак, 1948), і коли режисер прагне досягти повної відповідності та «перекласти» книгу мовою екрану – «Пасторальна симфонія» (реж. Жан Деланнуа, 1946). За умов першого варіанту літературний твір нічого не втрачає, якщо режисер працює, насамперед, з духом роману, а не з буквою, як-от у кінороботах Жана Ренуара «Мадам Боварі» (1934) та «Прогулянка за містом» (1936). Таким чином, завдяки майстерності в роботі з літературним першотвором проблема екранізації нівелюється. Наприклад, для того, аби зберегти «жорстокість», іманентну манері Бернаноса, режисерові необхідно діаметрально інтерпретувати її. У стрічці жорстокі сцени з'являються часто, тож сама жорстокість ніби знецінюється та приймає умовну форму; а еквівалентом гіперболи в режисерській роботі є прийом еліпсису та літоти [2, с. 122]. Натомість,

Робер Брессон прагне екранізувати «Щоденник сільського священника» майже «дослівно» – сторінка за сторінкою, фраза за фразою, зберігаючи не тільки персонажів і фабулу (як це робили кінематографісти раніше), але й авторські стиль, психологію та мораль.

Екранізації ніби замінюють внутрішню перспективу художнього тексту зовнішньою. Так, одним із визначених кінематографістів, що екранізував літературну класику був послідовник Луї Деллюка Марсель Л'Ерб'є. Він екранізував бульварні романи Гастона Леру, «Гроші» Еміля Золя, «Покійного Матія Паскаля» Луїджі Піранделло, а також багато інших творів відомих літераторів, як-от: Андре Моруа, Оноре де Бальзак, Анрі Батай etc.

Отже, екранізація є синтетичним жанром, що демонструє реверсивний вплив літератури на кіно та кіно на літературу. Так, екранізація шекспірівського «Гамлета» привертає увагу до першоджерела та спонукає глядача до прочитання першотвору, а кінороман А. Роб-Грійє «Минулого року в Марієнбаді» стають тезою синтезу мистецтв.

Список використаних джерел:

1. Бен'ямін В. Вибране / пер. з нім. Ю. Рибачук, Н. Лозинська. Львів: Літопис, 2002. 214 с.
2. Bazin A. What is cinema? *University of California Press*. 2004. 208 p.
3. Boulle P. The Adaptation of Novels to Films: A Genre in Itself. *International Journal of the Humanities*. 2007. Vol. 4. № 8. P. 33-44.
4. Clair R. Reflections on the Cinema. W. Kimber, 1953. 160 p.

Ірина Свідер
(Кам'янець-Подільський національний
університет імені Івана Огієнка)

КОГЕЗІЯ ТА КОГЕРЕНТНІСТЬ ЕЛЕКТРОННИХ ГІПЕРТЕКСТІВ

У сучасному суспільстві дослідження гіпертексту як засобу комунікації зумовлено двома взаємопов'язаними тенденціями розвитку самої комунікації. Перша – пов'язана зі збільшенням обсягів інформації та використанням комп'ютера у якості засобу комунікації. Друга тенденція пов'язана із мозаїчністю структур інформації, де елементи мозаїки швидко вилучаються, замінюються та множаться. Подібні утворення вимагають гнучких мережних структур, таких як гіпертекст, до прикладу.

Основною формою існування, зберігання, обробки і обміну інформацією в Мережі виступає текстуальна форма. Комунікація в Інтернеті відбувається на засадах гіпертекстуальності, яка, вважаємо, відображає найбільш значимі тенденції Інтернет дискурсу й водночас здійснює помітний вплив на формування мови Інтернету [3, с. 123].

Поняття «гіпертекст» у 60-роки ХХ століття запропонував Т. Нельсон. На його думку, головною характерною рисою гіпертексту є відсутність тяглості – стрибок: несподіване (раптове переміщення позиції користувача (тобто читача) у тексті. Під гіпертекстом він розумів «непослідовний твір (non-sequential writing) – текст, який розгалужується і дозволяє читачеві вибирати (...). Просто кажучи, це низка шматків тексту (a series of text chunks), поєднаних лінками, які пропонують читачам різні шляхи [читання]» [6, с. 85-86].

Будь-який гіпертекст в мережі складається з традиційно текстових компонентів та з елементів, які притаманні саме гіпертексту. Серед загальнотекстових елементів в його структурі О. Губер називає інформаційні вузли та засоби орієнтування в тексті – посилання. Але в традиційних текстах, наприклад, друкованих, немає елементів автоматичної, електронної навігації по тексту [5, с. 24]. Одне натискання – і ви вже не маєте перегортати сторінки багато-

томної друкованої енциклопедії, а одразу опиняєтесь на потрібній вам сторінці електронної енциклопедії [5, с. 35]

Основні риси гіпертексту:

- 1) дисперсність (інформація подається/надається у вигляді невеликих фрагментів-гнізд, «увійти» в цю структуру можна з будь-якої ланки);
- 2) мультимедійність або гіпермедійність – мережа Internet (використання всіх засобів впливу на читача, що технічно можливі в цій системі – від суто літературних (вибір оповідної стратегії і стилістики) через видавничі засоби (шрифти, верстка, ілюстрації) і до найскладніших комп'ютерних (звук, анімація, покликання на інші матеріали);
- 3) відкритість (у будь-яку хвилину може продовжуватись автором чи реципієнтом, з чого випливає наступна ознака);
- 4) відсутність єдиного автора;
- 5) принципова можливість існування тільки в комп'ютерному вигляді;
- 6) здійснення навігації у великих базах даних з врахуванням інтересів користувача [2, с. 159-160].

Перша ознака текстуальності – це когезія (лат. *cohaesus* – зв'язаний, зчеплений, англ. *cohesion*). Термін був вперше введений у мовознавчий обіг дослідником Дж. Хеллідей та пізніше використовувався Р. Хасан. Вони вважали, що «когезія має місце там, де інтерпретація одного елемента в дискурсі залежить від інтерпретації іншого елемента. Один елемент є передумовою (*presupposes*) іншого у тому сенсі, що він не може бути ефективно декодованим, якщо ми не звернемося до нього (*recourse to it*)» [4, с. 30]. Р. Богранд та В. Дреслер розглядають цей термін ширше. За їх визначенням це «...спосіб взаємозв'язку компонентів поверхневого тексту, тобто слова, які ми дійсно чуємо чи бачимо. Компоненти поверхневої структури тексту залежать один від одного через граматичні форми та відносини таким чином, що основу когезії становлять граматичні залежності» [7, с. 29]. Таким чином, когезія як принцип зв'язку речень у тексті завдяки формальним граматичним засобам, реалізується у гіпертексті через зв'язок між блоками інформації (за допомо-

гою апарату посилань – на формально-структурному рівні). Посилання використовуються для поєднання інформаційних одиниць між собою, виведення на екран змісту інформаційної одиниці, виступають засобами когезії гіпертексту [1, с. 19].

Другою ознакою текстуальності у гіпертексті виділяємо когерентність, яка описує семантично-когнітивний та змістовий зв'язок текстових елементів і вживається автором гіпертексту для того, щоб дати читачеві зрозуміти певну ідею (когерентність теж реалізується через апарат посилань, але за семантично-смысловим принципом, тобто за принципом пояснення (відсиаки) до певних ключових слів). Поняття когезії та когерентності нерозривно пов'язані одне з одним, когерентність часто розглядають як властивість тексту, а когезію – як властивість елементів тексту.

Отже, такі текстові характеристики як когезія та когерентність реалізуються в електронному гіпертексті за допомогою апарату посилань, який реалізує зв'язки між блоками інформації. Когерентність веб-сторінки досягається також особливим типом співвідношення змісту зображальної та вербальної частини тексту, беручи до уваги цілісність та зв'язність значення та контексту.

Список використаних джерел:

1. Альшева А. О. Посилання як засіб досягнення когезії в електронних гіпертекстах. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*. Серія «Філологічні науки». Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2012. Вип. 32. С. 18-21.
2. Загнітко А. А. Структура і функції гіпертексту: статус і позиційні параметри комунікантів (17 бібліографічних записів). *Донецький вісник Наукового товариства ім. Шевченка*. 2009. Т. 26. С. 157-175.
3. Іщук С. М. Текстуальність та контекстуальність комунікації в мережі. *Вісник НАУ. Серія: Філософія. Культурологія*. 2015. № 2 (22). С. 123-126.
4. Halliday M. A. K., Hasan R. *Cohesion in English*. London: Longman Group Limited, 1976. 374 p.
5. Huber O. *Hyper-Text-Linguistik: TAH: ein textlinguistisches Analysemodell für Hypertexte. Theoretisch und praktisch exemplifiziert am Problemfeld der typisierten Links von Hypertexten im World Wide Web*. Dissertation, LMU München: Fakultät

- tät für Sprach- und Literaturwissenschaften. 2002. 276 S. URL: <http://edoc.ub.uni-muenchen.de/921>.
6. Nelson Theodor H. Complex information processing: a file structure for the complex, the changing and the indeterminate. *ACM/CSC-ER Proceedings of the 1965 20th national conference*. 1965. P. 84-100.
  7. Vater H. Einführung in die Textlinguistik: Struktur und Verstehen von Texten. München: Fink, 2001. 221 S.

Наталія Талавіра

(Ніжинський державний університет
імені Миколи Гоголя)

ВІДОБРАЖЕННЯ СТРАХУ В НОВИНИХ СТАТТЯХ ПРО УКРАЇНУ: КОНСТРУКЦІЙНИЙ АСПЕКТ

Війна в Україні може викликати різні емоції: гнів, розпач, злість, зневіру. Стан, відомий кожному у нашій країні на певному етапі військових дій, – страх, сильна емоція, викликана передчуттям небезпеки, реакція на зовнішні або внутрішні обставини для того, щоб уникнути або зменшити шкоду і тримати нас в безпеці. Стан людей, що є учасниками військових подій, будь то солдати, волонтери, люди в еміграції чи окупації, висвітлюють чисельні новинні тексти, які з'являються в мережі. Вивчення способів омовлення страху можливе за допомогою конструкцій, які є поєднанням форми і значення і зберігаються у готовому вигляді в пам'яті завдяки частому вживанні у мовленні [1, с. 64]. До конструкцій зараховують морфеми, слова, ідіоми, узагальнені синтаксичні патерни [1, с. 87]. У новинних текстах про Україну конструкції на позначення страху можуть відображати різні його аспекти: власне емоцію, її причини або реакцію на страх.

Репрезентація страху здійснюється іменними конструкціями, які відображають різну інтенсивність цієї емоції: стурбованість (*cause for worry*), занепокоєння (*a constant case of concern*), побоювання (*nervous apprehension*), тривогу (*high anxiety*), власне страх (*trembling with fear, scare*), жах (*the horror of their lives*), або дієслівними конструкціями, напр., *worry for your life, fear the enemy, scare away*.

У новинних статтях переважають дієслівні конструкції, які вказують на дії ворога, що викликали страх, напр., *It really scared me when my mum exactly quoted Russian TV* (www.bbc.com, 04.03.2022), або небажання жертв лякати інших, напр., *I didn't want to scare my parents, but I started telling them directly that civilians and children are dying* (www.bbc.com, 04.03.2022).

Причини для страху під час війни, як правило, подібні для більшості людей, котрі бояться за власну безпеку, здоров'я, життя своє або близьких і рідних. Конструкції відображають страх смерті (*fear of death*), залишитися без даху над головою (*fear of being homeless*), страх за свою майбутнє (*fear for the future*). Так, конструкція *fear of death* вказує на ірраціональний стан людини, який паралізує її й унеможливає інші дії, напр., *One of the things I'm struggling with is the fear of death. I'm scared that I will fail to do something, or that I'll do something wrong and won't make it* (www.msf.org.uk, 07.06.2022).

Страх сповільнює розумові процеси, що призводить до проблем у мовленні та прийнятті раціональних рішень, оскільки мозок повинен активувати реакцію на емоцію і уникнути потенційну загрозу. Так, реакція може бути описана чотирма стадіями: боротьба, втеча, втрата свідомості і завмирання [2]. За першої стадії, наш мозок намагається запобігти небезпеці шляхом подолання її за допомогою фізичної сили. Якщо людина усвідомлює, що не може подолати загрозу, вона вдається до втечі. Так, конструкції *on the run*, *quake in the boots* репрезентують бажання людини опинитися якнайдалі від небезпечної ситуації, напр., *Listening to the unanswered Ukrainian guns it became clear that Russia is on the run* (www.thetimes.co.uk, 09.10.2022). За надзвичайно високого ступеня страху, від якого не можна захиститися, індивід може втратити свідомість або самовладання, напр., *Needless to say, the passages about "camps for the detention of pro-Ukrainian activists" shocked some faint-hearted citizens* (www.apostrophe.ua, 08.02.2022). У наведеному висловленні конструкція *faint-hearted citizens* відображає людей, котрим бракує сміливості упоратися з загрозовою ситуацією. За останньої стадії індивід почуває себе закляклим, доки емоція страху не мине [2]. Виокремлені конструкції метафорично вказують на неприємні відчуття (*send shivers down*

the spine, make the blood run cold) або неможливість рухатися, напр., *Russia hoped that Ukrainian society and government would be paralyzed by fear, resistance would be sluggish and chaotic, and in a few days Ukraine would be under the full control of the Russians* (www.lvivmediaforum, 20.07.2022). У наведеному прикладі конструкція *paralyzed by fear* указує на сподівання загарбників, що українці не зможуть діяти після їхнього повномасштабного вторгнення.

Таким чином, лінгвальне відображення страху у статтях про Україну репрезентують емоцію різної інтенсивності, її причини або реакцію на жахи і тривоги війни. При цьому переважають дієслівні конструкції, які називають емоцію або реакцію на неї, що зумовлено тематикою новинних текстів: повідомити про стан жертв чи загарбників або описати їхні дії у відповідь на небезпеку.

Список використаних джерел:

1. Goldberg A. E. *Constructions at work. The nature of generalization in language*. New York: Oxford University Press, 2006. 280 p.
2. Marschall A. The Four Fear Responses: Fight, Flight, Freeze, and Fawn. URL: <https://www.verywellmind.com/the-four-fear-responses-fight-flight-freeze-and-fawn-5205083>.

Наталія Фрасинюк
*(Кам'янець-Подільський національний
університет імені Івана Огієнка)*

ПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛІНГВАЛЬНИХ ЗАСОБІВ У ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Сучасний етап розвитку лінгвістики характеризується зростанням інтересу дослідників до різних типів дискурсу, зокрема специфіки політичного дискурсу. Особливо увага приділяється його екстралінгвістичним характеристикам, а також механізмам та технологіям впливу політика на адресата з метою маніпулювання його свідомістю, адже політичний дискурс є найвпливовішим явищем в сучасній політичній комунікації.

Природа терміну «політичний дискурс» настільки багатогранна, що незважаючи на досить довгу історію його дослідження й численні праці в сфері дискурсивного аналізу, говорити про однозначне розуміння дискурсу вважається передчасним. До найважливіших характеристик політичного дискурсу в його сучасному розумінні можна віднести такі: «мовленнєві утворення, суб'єкт, адресат або зміст яких корелює зі сферою політики» [2, с. 23]; «сукупність усіх мовленнєвих актів, що використовують у політичних дискусіях, а також правил публічної політики, які оформилися згідно з традиціями та отримали перевірку досвідом» [1, с. 6]; «сукупність дискурсивних практик, що ідентифікують учасників політичної комунікації або формують її конкретну тематику» [3, с. 55].

В політичному дискурсі найбільш чітко виступає прагматичний аспект, оскільки мовець намагається представити свою позицію як єдино правильну та викликати необхідну реакцію. Учасники політичної комунікації представляють, зазвичай, певні суспільно-політичні позиції, а обмін інформацією відбувається з достатньо яскраво вираженим прагматичним спрямуванням, тобто комунікативний процес у політиці завжди має інтенціональний характер. Для досягнення поставленої перлокутивної мети необхідні ретельний відбір і організація адресантом мовних засобів різних рівнів.

Велику роль у впливі на адресата відіграють інтонаційні засоби. Щоб переконати аудиторію, оратор повинен

привернути увагу слухачів силою та звучністю свого голосу, настроїти їх на свої ритми, провести через емоційні спади та підйоми, щоб об'єднатися з нею в єдиний організм, який думає та почуває в унісон.

На морфологічному рівні сугестивний ефект досягається за допомогою вживання займенників, дієслів та дієслівних конструкцій, прикметників тощо. Використання прономінальних форм першої особи множини має особливе значення, тому що вони допомагають створити і передати атмосферу взаєморозуміння між промовцем і слухачами, дають змогу політику реалізувати свої цілі: звертатися до різних груп населення, встановлювати зв'язки в межах групової свідомості залежно від своїх намірів, формувати почуття спільності, залучати адресатів на свій бік, прямо звертаючись до них і побічно представляючи себе та свою програму.

Важливим засобом прагматичного впливу в президентській промові виступають також іменники та прикметники з позитивним/негативним оцінним значенням, які маркують психологічну емоційність, створюють контакт з аудиторією, виражають суб'єктивну спрямованість змісту, роблячи його більш зрозумілим, слугують логічним зв'язком між реальним станом речей та бажаною для мовця картиною, мають на меті утримання уваги аудиторії, посилення експресивності та уникнення негативної реакції, тобто впливають не лише на когніцію, а й на емоції, а отже відбувається своєрідна маніпуляція думкою слухачів.

Для реалізації іллокутивного завдання (донести інформацію до адресата) та досягнення перлокутивного ефекту (спонукати адресата до певних дій) у політичному дискурсі на лексичному рівні використовується: нейтральна лексика (world, effect, matter, person, experience, to become, to admit, to carry), книжкова лексика (vow, challenges, to neglect, to emphasize), терміни (the general maritime law, maritime jurisdiction, admiralty) та номенклатурна лексика (the Civil Code, American admiralty court, the Ministry of Post and Telecommunications, the National Space Development Agency (NASDA) of Japan).

Крім того, у політичному дискурсі активно використовуються неологізми, евфемізми, іноземні слова, метафори та ідіоматичні вислови. Неологізми слугують для створення

експресивно-емоційного фону. Політик може наповнювати неологізми зручним і потрібним йому раціональним та емоційним змістом. Досить часто неологізми використовуються для опису незручних понять. У цьому випадку вони наближаються за своєю функцією до евфемізмів. Слід також зазначити, що політик, який вдало вживає і створює неологізми, вважається творчою, освіченою особистістю. Це сприяє конструюванню позитивного іміджу політичного діяча і посиленню його впливу на маси.

Щодо синтаксичного рівня політичного дискурсу, то для кращого сприйняття інформації політики віддають перевагу простим реченням. У випадку використання складних речень вони або мають характер формально простого, або головне речення не несе значного інформаційного навантаження. Такі речення створюють видимість міркування з наступним висновком, мають апелятивний, стверджувальний характер. Це дозволяє президенту-оратору бути більш виразним і переконливим, ближчим до народу.

Викладене дозволяє зробити висновок про те, що англomовний політичний дискурс містить цілу низку засобів впливу на свідомість адресата на всіх рівнях мови. Ці мовні засоби дозволяють політикам привернути увагу аудиторії, полегшити сприйняття політичної промови чи виступу, урізноманітнити мовлення політика засобами впливу, формувати політичну свідомість реципієнтів, а також спонукати їх до конкретних дій, що є вигідними для політика. Саме прагматична функція є найважливішою в політичних промовах та інтерв'ю. Загалом, взаємодія всіх проаналізованих засобів англomовного політичного дискурсу досить суттєво впливає на психіку адресата, формуючи його політичні погляди і переконання та спонукаючи його до активних політичних дій.

Список використаних джерел:

1. Діденко М. О. Політичний виступ як тип тексту (на матеріалі виступів німецьких політичних діячів кінця 20 століття): автореф. дис. ... канд. філол. наук: спец. 10.02.04. Одеса, 2001, 19 с.
2. Нагорна Л. П. Політична мова і мовна політика: діапазон можливостей політичної лінгвістики. Київ, 2003, 315 с.

3. Петренко І. І. Політичний дискурс: зміст, особливості, функції. *Вісник КНУ ім. Т. Шевченка: Філософія. Політологія*. 2003, №100. С. 54-57.
4. Савчук В. І. Іntenціональність як основний комунікативно-прагматичний чинник англomовного політичного дискурсу. *Мова, освіта, культура в контексті євроінтеграції: матеріали науково-практичної конференції* (21-23 квітня 2010 р.). Київ, 2010. С. 184-185.

Вікторія Чорноконь
*(Кам'янець-Подільський національний
університет імені Івана Огієнка)*

КОМУНІКАТИВНІ АСПЕКТИ ВЗАЄМОДІЇ АВТОРА І ЧИТАЧА В КОНТЕКСТІ ПОЕТИКИ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

Формування художніх стратегій невизначеності (поетики невизначеності) в новітній літературі збігається в часі зі становленням модернізму, зокрема в його латентних проявах у творах Генрі Джеймса і Джозефа Конрада. «Передмодерністи», а згодом і модерністи прагнули замінити всевідного і всеприсутнього автора як центральної оповідної інстанції на так званий персональний наратив, за допомогою якого читач отримував би інформацію про будь-який описуваний предмет і самостійно формував уявлення щодо авторської позиції. На основі такого художнього новаторства у новітній літературі відбулася істотна переорієнтація ключових відносин у ланцюжку «автор – твір – читач». Якщо у класичній літературі домінувала схема «життя – автор – твір», то в літературі ХХ ст. акцент було перенесено на тріаду «автор – твір – читач» [1].

Паралельно щодо цього «наративного» повороту у літературі відбувалося його осмислення в літературознавстві. У першій половині ХХ ст. воно не відзначалося системністю, але набуло радикального теоретичної оцінки у зв'язку з утвердженням у гуманітарній науці постструктуралістських парадигм у 1960-ті рр. Такі яскраві представники постструктуралізму, як Ролан Барт («Смерть авто-

ра» (1968)), Мішель Фуко («Що таке автор?» (1969)), Жак Дерріда («Структура, знак і гра в дискурсі гуманітарних наук» (1966)), Умберто Еко («Відкритий твір» (1962)), зводять функцію автора у творенні тексту до процесу «писання», натомість акцентуючи роль читача у сприйнятті й інтерпретції тексту.

Розробка бартівської концепції «смерті автора» була продовжена М. Фуко. Для останнього автор є інстанцією, що зумовляє «обмеження значень у безмежному просторі письма». Дослідник проблематизує роль авторської функції: автор або означає певний спосіб існування у дискурсі, або формує поле концептуальної узгодженості, або забезпечує стилістичну єдність тексту. Функція розпізнавача дискурсивної ролі автора, на його думку, припадає на роль читача: «Автор не є невичерпним джерелом значень, якими наповнений твір, автор не йде попереду твору, він є певним функціональним принципом, який у нашій культурі дозволяє обмежити, вилучити і змінити або, інакше кажучи, який перешкоджає вільній циркуляції, вільному маніпулюванню, вільній композиції, декомпозиції чи рекомпозиції уяви» [2, с. 454].

Значну роль у розкритті художньо-естетичних переваг поетики невизначеності відіграла школа рецептивної естетики, представлена групою вчених Констанцького університету (Г. Р. Яусс, В. Ізер та ін.), які у 1960-1970-х рр. розробили концепцію читача-адресата. Вихідною ідеєю членів Констанцької групи є уявлення про подвійну природу художньо-естетичного процесу: креативну (творчу) і рецептивну (сприймаючу). Відповідно стверджується існування традиційних теорій словесно-художньої творчості і нової, створюваної ними теорії сприйняття. На перше місце в останній ставиться не автор, а адресат. Його називають також імпліцитним, або прихованим читачем, який незримо присутній у творі і тим самим є для нього внутрішньо властивим.

Центральна ідея рецептивної естетики ґрунтується на тому, що художній твір стає художньою реальністю лише в момент «зустрічі» з читачем, безпосереднього контакту останнього з текстом. Саме в процесі сприйняття й встановлення «зворотного зв'язку» відбувається оприявлення авторських інтенцій, встановлюється зв'язок між автор-

ською програмою впливу зі сприймаючою свідомістю. Важливо, що остання вже певним чином підготовлена до цього процесу, виникає на основі так званого «горизонту очікувань». На думку Г. Р. Яусса, сутність діяльності автора полягає в тому, щоб врахувати горизонт читацьких сподівань і водночас порушити ці очікування, запропонувати публіці щось несподіване і нове. Первісний горизонт сподівань читача неминуче розширюється в процесі його контакту з текстом, відбувається формування нового естетичного досвіду. Саме в цій наданій мистецтвом можливості перетворити «чуже» на «своє» полягає його комунікативна функція. Історія літератури, з позицій Яусса, – це і є історія рецепцій, кожна наступна з яких повинна враховувати досвід усіх попередніх, адже якраз у цьому досвіді реалізується сенс твору [3, с. 178-179].

Комунікативна природа словесно-художньої творчості в контексті поетики невизначеності продуктивно осмислюється і в сучасній наратології. На відміну від традиційної теорії оповіді, для якої найбільш важливим є вивчення різноманітних форм оповіді (монолог – діалог, опис – розповідь; мова автора – мова персонажів) літературно-художній твір інтерпретується наратологами (Франц Штанцель, Жерар Женетт, Вольф Шмід) як процес художньої комунікації між наратором (оповідачем у різних його іпостасях) і нарататором (фігурою сприйняття в тексті або позатекстовим читачем). Наратологія займає проміжне становище між постструктуралістським і рецептивним підходом, акцентуючи увагу на тому, що художня комунікація передбачає творення складного процесу, активними ланками якого є автор як відправник інформації, текст як носій інформації і реципієнт як одержувач інформації. За такої моделі для декодування стратегій авторської невизначеності різко зростає роль реципієнта, який стає ключовою ланкою процесу художньої комунікації.

Список використаних джерел:

1. Кеба О. В. Сучасне літературознавство як сфера комунікативних проєкцій. *Proceedings of XXXVII International scientific conference – Scientific look at the present*. Morrisville, Lulu Press., 2018. P. 62-66.

2. Фуко М. Що таке автор? *Слово. Знак. Дискурс: Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст.* / за ред. М. Зубрицької. Львів: Літопис, 1996. С. 442-456.
3. Яусс Г. Р. Рецептивна естетика і літературна комунікація. *Сучасна літературна компаративістика: стратегії і методи.* Антологія / за заг. ред. Д. Наливайка. Київ: Вид. дім «Киево-Могилянська академія», 2009. С. 178-194.

Ольга Шаповал

*(Кам'янець-Подільський національний
університет імені Івана Огієнка)*

АЛЕГОРИЧНЕ ЗОБРАЖЕННЯ БРИТАНСЬКОЇ ІМПЕРІЇ У МОРСЬКІЙ ТРИЛОГІЇ В. ГОЛДІНҐА

Морська трилогія Вільяма Ґолдінґа «До краю землі» («*To the Ends of the Earth: a Sea Trilogy*», 1991) створювалась автором упродовж дев'яти років. У передмові до трилогії автор зізнається, що у його початкові плани не входило створювати продовження до першого твору [1, с. 2]. Через сім років після виходу з друку першого роману трилогії «Ритуали плавання» («*Rites of Passage*», 1980), за який В. Ґолдінґ отримав Букерівську премію, було видано роман «Близьке сусідство» («*Close Quarters*», 1987), а ще за два роки – роман «Вогонь там, унизу» («*Fire Down Below*», 1989).

Ідея написати книгу, в якій би «алегорично була зображена Англія» [1, с. 56], її історія, національні риси характеру її громадян, виникла у В. Ґолдінґа в період його «літературного мовчання», що тривав з 1971 по 1979 рік. Підсумком спостережень та роздумів письменника за цей період стали відразу два романи: «Видима темрява» («*Darkness Visible*», 1979) та «Ритуали плавання» («*Rites of Passage*», 1980). Обидва твори повно і точно висловили світовідчуття письменника, його погляд на минуле та теперішнє Великобританії. Через сім років письменник повернувся до персонажів «Ритуалів плавання», продовживши їх одісею у двох наступних романах.

Корабель як символ суспільства, держави – досить усталена у світовій літературі метафора. До неї звертали-

ся в різні часи С. Брант, Г. Мелвілл, Б. Шоу, Дж. Барнс та ін. Особливого значення ця метафора набула в англійській літературі через специфіку національного «острівного» світобачення. Таким чином, використання Голдингом у морській трилогії образу корабля у цьому значенні вписується у традиційний контекст англійської літератури. Значення символу прочитується швидко й спрямовує «читацьке очікування» у певному напрямку: люди, які зібралися на палубі старого списаного військового судна, є типовими представниками усіх верств англійського суспільства; біла лінія, що розділяє палубу, стає непереборним соціально-класовим бар'єром, який здавна характеризує британське суспільство як кастове; поведінка морських офіцерів та священнослужителя є точним відображенням політичного та духовного життя британського суспільства.

Проте, простим у прочитанні є лише перший рівень оповіді. Тут корабель може розглядатися і як символ лише британського суспільства, і як символ будь-якого суспільства безвідносно до його національної приналежності. Більш детальний аналіз текстів трилогії розкриває значний історичний контекст, що стоїть за морськими романами, який якраз і дозволяє говорити про алегоричне зображення у морській трилогії саме Британської імперії в контексті її минулого та сьогодення. Особливий інтерес у даному випадку викликає індивідуально авторська специфіка втілення цієї алегорії. Переплітаючи різні хронологічні пласти, Голдинг відсилає читача до історичного контексту відразу двох епох, вказуючи тим самим на їх безперечну близькість і, в той же час, протилежність.

Трилогія, стилізована під класичний морський роман, який був особливо популярний в Англії першої третини XIX століття, описує події, датовані початком 1800-х років. Безіменний корабель, населений подібно до Ноевого ковчегу представниками усіх класів суспільства, прямує до Австралії, саме до островів Антиподів (The Antipodes). Назва островів використана автором для досягнення одразу двох цілей: вказати на метафоричність усієї оповіді, а також задати цілком конкретний напрямок думки читача, орієнтувати його на певний період історії Великобританії.

Як відомо, активна колонізація Австралії англійцями припала саме на початок XIX століття, період складної

суспільно-політичної ситуації як в метрополії, так і в її домініонах. Проте, трилогія, яка створювалась наприкінці ХХ століття, не могла не нести на собі відбиток сучасних авторові подій суспільно-політичного життя. Примітно, що події цих двох історичних періодів мають як риси подібності, так і значні розбіжності. Те, що зароджувалося в ХІХ столітті, занепало у ХХ ст., потужна колонізація поступилася місцем процесу надання колоніям незалежності, але в той же час багато залишилось незмінним. Так, наприкінці ХХ століття Великобританія була охоплена національними страйками робітників та протестами кольорового населення. Так само як і в період наполеонівських воєн, країна виявилася втягнутою в міжнародні конфлікти, що спричинили незліченні жертви. Як і в ХІХ столітті, в ХХ столітті Великобританія продовжувала збільшувати свою обороноздатність.

Таким чином, дві історичні епохи, виявилися амбівалентно пов'язаними, з одного боку, майже віддзеркалюючи одна одну, з іншого – представляючи майже діаметральну протилежність. Порівнюючи свій час із історичним минулим рідної країни, письменник, так чи інакше, приходив до висновку про їхню безперечну близькість. Крім того, очевидно є спроба автора простежити причини глибокої кризової ситуації, в якій опинилась Великобританія наприкінці ХХ століття, і причини ці багато в чому виявилися пов'язаними з політикою країни у ХІХ ст.. У тексті романів трилогії події минулого і сьогодення тісно переплітаються.

Таким чином, за допомогою тонких натяків та прихованих алюзій В. Голдинг у тексті морської трилогії створює алегоричне зображення Британської імперії в історичному контексті її минулого та сучасного розвитку.

Список використаних джерел:

1. Carey J. William Golding: The Man and his Books – A tribute on his 75th Birthday. London: Faber&Faber, 1986.
2. Golding W. To the Ends of the Earth: a Sea Trilogy. London: Faber&Faber, 1991. 761 p.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Барбанюк Олеся Олександрівна – Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, кандидат філологічних наук, доцент, завідувачка кафедри германських мов і зарубіжної літератури.

Білюк Інна Леонідівна – Житомирський державний університет імені Івана Франка, завідувачка кафедри англійської мови та прикладної лінгвістики.

Борисенко Наталія Дмитрівна – Житомирський державний університет імені Івана Франка, кандидат філологічних наук, доцент, завідувачка кафедри англійської філології та перекладу.

Вискушенко Світлана Андріївна – Житомирський державний університет імені Івана Франка, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської філології та перекладу.

Галайбіда Оксана Василівна – Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської мови.

Главацька Олена Іванівна – Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської мови.

Годубішко Ірина Юріївна – Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, кандидат філологічних наук, доцент кафедри германських мов і зарубіжної літератури.

Грачова Ірина Євгеніївна – Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської філології.

Дмитрошкін Денис Едуардович – Хмельницький національний університет, старший викладач кафедри германської філології та перекладознавства.

Залужна Ольга Олексіївна – Донецький національний університет імені Василя Стуса, кандидат філологічних наук, доцент, завідувачка кафедри англійської філології.

Казимір Ірина Сергіївна – Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри англійської мови.

Кеба Олександр Володимирович – Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри германських мов і зарубіжної літератури.

Кодубовська Оксана Олександрівна – Житомирський державний університет імені Івана Франка, кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри англійської мови та прикладної лінгвістики.

Крамар Володимир Броніславович – Хмельницький національний університет, кандидат філологічних наук, доцент, старший викладач кафедри германської філології та перекладознавства.

Кришталюк Ганна Анатоліївна – Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри германських мов і зарубіжної літератури.

Крук Аліна Анатоліївна – Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри іноземних мов.

Литвинюк Оксана Миколаївна – Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри англійської мови.

Мартинюк Олена Володимирівна – Хмельницький національний університет, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іншомовної освіти та міжкультурної комунікації.

Марчишина Алла Анатоліївна – Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, доктор філологічних наук, доцент, завідувачка кафедри англійської мови.

Матковська Марія Василівна – Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, старший викладач кафедри англійської мови.

Мацюк Олена Олександрівна – Хмельницький національний університет, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри германської філології та перекладознавства.

Мельник Ірина Валеріївна - Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської мови.

Мельничук Олена Миколаївна – Житомирський державний університет імені Івана Франка, здобувачка 4 року навчання.

Мітроусова Тетяна Валеріївна – Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри англійської мови.

Мищенко Тетяна Віталіївна – Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя, кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри германської філології та методики викладання іноземних мов.

Мосієнко Олена Володимирівна – Житомирський державний університет імені Івана Франка, кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології та перекладу.

Мотяш Катерина Віталіївна – Ніжинський ліцей Ніжинської міської ради при НДУ імені Миколи Гоголя.

Нагорна Ольга Олександрівна – Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, докторка педагогічних наук, доцентка, завідувачка кафедри мовознавства.

Нагорний Ярослав Володимирович – Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри мовознавства.

Никитюк Світлана Іванівна – Кам'янець-Подільський національний університет, викладач кафедри англійської мови.

Павлик Ольга Борисівна – Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри мовознавства.

Паламар Ольга Володимирівна – Кам'янець-Подільський національний університет, аспірантка кафедри германських мов і зарубіжної літератури.

Свідер Ірина Анатоліївна – Кам'янець-Подільський національний університет, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської мови.

Талавіра Наталія Михайлівна – Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри германської філології і методики викладання іноземних мов.

Фрасинюк Наталія Іванівна – Кам'янець-Подільський національний університет, кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської мови.

Черенько Галина Михайлівна – Кам'янець-Подільський ліцей № 2 імені Т. Г. Шевченка, вчитель.

Чорноконь Вікторія Вікторівна – Кам'янець-Подільський національний університет, аспірантка кафедри германських мов і зарубіжної літератури.

Шаповал Ольга Григорівна – Кам'янець-Подільський національний університет, кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри германських мов і зарубіжної літератури.

Міністерство освіти і науки України
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського
Донецький національний університет імені Василя Стуса
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**ТЕКСТ І ДИСКУРС:
КОГНІТИВНО-КОМУНІКАТИВНІ
ПЕРСПЕКТИВИ**

**МАТЕРІАЛИ VI ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВОЇ ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ**

21-22 БЕРЕЗНЯ 2023 РОКУ

Електронне видання

Підписано 30.03.2023. Формат 60x84/16. Гарнітура «Книжник».
Об'єм даних 1,35 Мб. Обл.-вид. арк. 4,7. Зам. № 1029.

Кам'янець-Подільський національний університет
імені Івана Огієнка,
вул. Огієнка, 61, м. Кам'янець-Подільський, 32300.
Свідоцтво серії ДК № 3382 від 05.02.2009 р.

Виготовлено в Кам'янець-Подільському національному
університеті імені Івана Огієнка,
вул. Огієнка, 61, м. Кам'янець-Подільський, 32300.